

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Účinnost hospodářské politiky v EU a USA po světové finanční a ekonomické krizi
Efficiency of Economic Policy in the EU and the USA after Global Financial and Economic
Crisis

Student: Petra Kelnarová

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Ostrava 2015

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Petra Kelnarová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Téma: **Účinnost hospodářské politiky v EU a USA po světové finanční a ekonomické krizi**
Efficiency of Economic Policy in the EU and the USA after Global Financial and Economic Crisis

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Ekonomická krize a její aspekty
3. Dopady finanční a ekonomické krize na ekonomiku EU a USA
4. Komparace hospodářské politiky v EU a USA a její účinnosti
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

FOSTER, John Bellamy a Fred MAGDOFF. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Nakladatelství Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-9028-311-4.

GRANT, Wyn a Graham K. WILSON. *The Consequences of the Global Financial Crisis. The Rhetoric of Reform and Regulation*. New York: Oxford University Press, 2012. 272 s. ISBN 978-0-19-964198-7 (hardback). ISBN 978-0-19-970460-7 (paperback).

KRUGMAN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad s. r. o, 2009. 192 s. ISBN 978-80-7021-984-3.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 07.05.2015

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla veškeré zdroje v seznamu použité literatury.

V Ostravě 7. května 2015

Kelucarová

.....
podpis autora

Poděkování

Tímto chci poděkovat své vedoucí bakalářské práce, paní doc. Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D., za cenné rady a připomínky, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod	5
2	Ekonomická krize a její aspekty	7
2.1	Hospodářský cyklus a jeho fáze	7
2.1.1	Příčiny a typy hospodářských cyklů	8
2.2	Ekonomická krize	9
2.2.1	Hlavní typy krizí	10
2.2.2	Hlavní příčiny ekonomické krize	11
2.2.3	Dopady finanční krize na reálnou ekonomiku	12
2.3	Magický čtyřúhelník	12
2.3.1	Základní verze magického čtyřúhelníku	13
2.3.2	Rozšířená verze magického čtyřúhelníku	14
2.4	Shrnutí kapitoly	15
3	Dopady finanční a ekonomické krize na ekonomiku EU a USA.....	16
3.1	Dopad finanční a ekonomické krize na ekonomiku EU	18
3.2	Dopad finanční a ekonomické krize na ekonomiku USA	20
3.3	Vývoj HDP v EU a USA	21
3.4	Vývoj míry nezaměstnanosti v EU a USA	22
3.5	Vývoj míry inflace v EU a USA	24
3.6	Vývoj běžného účtu platební bilance v EU a USA	25
3.7	Veřejné zadlužení v EU a USA	26
3.8	Shrnutí kapitoly	27
4	Komparace hospodářské politiky v EU a USA a její účinnosti.....	28
4.1	Hospodářská politika v EU	29
4.1.1	Opatření přijímaná Evropskou centrální bankou	32
4.1.2	Protikrizová opatření	33

4.2	Hospodářská politika v USA.....	37
4.2.1	Předkrizová situace v USA	41
4.2.2	Protikrizová opatření.....	41
4.3	Účinnost hospodářské politiky v EU a USA	43
4.4	Shrnutí kapitoly	46
5	Závěr	48
	Seznam použité literatury	50
	Knižní zdroje	50
	Elektronické dokumenty	51
	Elektronické zdroje	51
	Seznam zkratk	54
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Pro tuto bakalářskou práci byla zvolena problematika globální ekonomické krize, která měla svůj počátek v roce 2007 ve Spojených státech amerických a zasáhla i další významné ekonomiky a zejména Evropskou unii, jejíž součástí je i Česká republika. Evropská unie i Spojené státy americké uplatňují určitou hospodářskou politiku, kterou bylo nutno změnit po zásahu ekonomické a finanční krize. V důsledku změny hospodářské politiky dané země se změnil i její nástroje a také cíle, a tato změna byla nutná z důvodu oživení ekonomik zasažených ekonomickou a finanční krizí. Každá ekonomika si vybrala nejvhodnější nástroje a snažila se o její oživení. V předložené bakalářské práci byly popsány teoretické modely a východiska, podle kterých fungují ekonomické systémy sledovaných ekonomik, USA a Evropské unie. Nejdříve je nutné si definovat ekonomickou krizi, její příčiny a důsledky, jaké z ní vyplynuly pro obě ekonomiky ve sledovaných oblastech a ekonomických ukazatelích. Bylo porovnáno nastavení hospodářské politiky v USA a EU v období před vypuknutím krize, dále jejich reakce na krizi samotnou, na opatření a nástroje, kterými se snažili eliminovat negativní dopady krize a na jejich efektivitu v oblasti oživení ekonomiky.

Cílem této bakalářské práce je charakterizovat hospodářskou politiku a její účinnost v Evropské unii a Spojených státech amerických v době před a po finanční a ekonomické krizi.

Práce je členěna do čtyř kapitol. Ve druhé kapitole, která je teoretická, je popsána ekonomická krize a její aspekty, také příčiny a důsledky, včetně jejích dopadů na hospodářský cyklus, který je zde rovněž vysvětlen. Součástí této druhé kapitoly je magický čtyřúhelník a jeho dvě verze, který zachycuje čtyři základní cíle hospodářské politiky.

Třetí kapitola obsahuje dopady finanční ekonomické krize na ekonomiku EU a USA. Je zde popsán vliv krize na vývoj HDP v těchto dvou sledovaných ekonomikách, míru nezaměstnanosti, míru inflace, vývoj běžného účtu platební bilance a také na veřejné zadlužení sledovaných ekonomik. Pro srovnání účinnosti sledovaných ekonomik byly vytvořeny grafy zachycující tyto ukazatele.

Čtvrtá kapitola pojednává o hospodářské politice v Evropské unii a Spojených státech amerických, před krizí a po finanční a ekonomické krizi. V této čtvrté kapitole jsou rovněž porovnávána přijatá opatření, která byla nutná pro oživení ekonomiky. Pro srovnání účinnosti hospodářské politiky v EU a USA byly vytvořeny dva magické čtyřúhelníky. První magický

čtyřúhelník popisuje naplňování cílů hospodářské politiky v EU a USA v roce 2008, kdy ve většině zemí propukla ekonomická a finanční krize. Druhý magický čtyřúhelník zaznamenává účinnost hospodářské politiky v EU a USA v roce 2013. Vytvořené grafy poukazují na silné a slabé stránky obou hodnocených ekonomik a vyjadřují míru jejich odchylky od optimálních hodnot podle parametrů Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

2 Ekonomická krize a její aspekty

Za ekonomickou krizí je označována jedna z fází hospodářského cyklu, pokud produkt klesá dvě čtvrtletí za sebou, nazýváme ji recesí (krizí). Pokud produkt klesá více, než dvě čtvrtletí, ekonomika se nachází v depresi. Za nejznámější depresi na světě můžeme označit Velkou hospodářskou krizi z roku 1929 a ekonomickou a finanční krizi, která propukla v roce 2007 ve Spojených státech amerických.

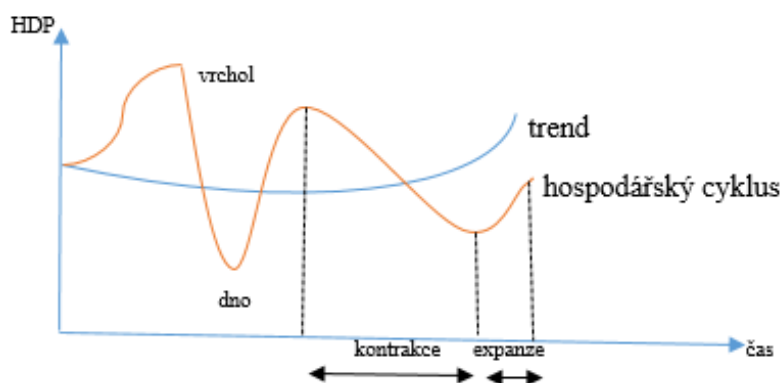
2.1 Hospodářský cyklus a jeho fáze

Z makroekonomického hlediska ekonomický cyklus znamená „*krátkodobé kolísání agregátního výstupu ekonomiky okolo dlouhodobého vývojového trendu výstupu*“.¹

Vývoj národního hospodářství závisí na vlivech očekávaných i neočekávaných. V praxi se ani jedna z ekonomik nevyvíjí rovnoměrně. Hospodářský cyklus se vyznačuje posloupností pravidelně se opakujících fází a to buď vzestupu, poklesu nebo stagnaci makroekonomické aktivity. Mezi tyto opakující se fáze řadíme:

- expanzi (dále nazývanou jako obnova nebo oživení),
- vrchol neboli konjunkturu,
- kontrakci (někdy nazývanou též jako recese nebo krize),
- a v neposlední řadě také dno (sedlo nebo deprese).

Obrázek 2.1 Fáze hospodářského cyklu

Zdroj: JUREČKA, V., I. JÁNOŠÍKOVÁ a kolektiv. *Makroekonomie*, vlastní zpracování.

Na obrázku 2.1 můžeme vidět čtyři fáze hospodářského cyklu, které se v daném období opakují. Na vrcholu své aktivity se ocitne ekonomika tehdy, kdy produkt dosahuje svého maxima. Naopak na dnu se ekonomika ocitne, dosahuje-li produkt svého minima. Další z fází se nazývá kontrakce, kdy produkt klesá. Klesá-li produkt po dobu dvou čtvrtletí, nazýváme

¹JUREČKA, V., I. JÁNOŠÍKOVÁ a kolektiv. *Makroekonomie*, 2009, s. 222.

tuto fázi recesí, klesá-li dlouhodobě, pak hovoříme o depresi. Expanze je charakterizována růstem reálného produktu. O konjunktūře hovoříme tehdy, pokud rostoucí fáze převyšuje vrchol předcházejícího cyklu a poté dosahuje svého vrcholu.

2.1.1 Příčiny a typy hospodářských cyklů

Od konce 30. let do 70. let 20. století byla ve světě uplatňována Keynesiánská hospodářská politika. Keynesiánská hospodářská politika je pojmenována po představiteli moderní hospodářské politiky, kterým byl John Maynard Keynes. J. M. Keynes vytvořil teorii efektivní poptávky, kdy objasnil recesi a nedobrovolnou nezaměstnanost nedostatečnou efektivní poptávkou. Státní rozpočet podle Keynesa nemusí být vyrovnaný, pokud dosáhne deficitu, může se stát nástrojem k udržení plné zaměstnanosti. Zdrojem levného úvěru se stala emise peněz. Na druhou stranu, po skončení Keynesiánské hospodářské politiky přišla Monetaristická hospodářská politika, která je silným odpůrcem Keynesiánské teorie. Je podobná neoklasické makroekonomii, důraz klade na automatické tržní mechanismy. Za hlavního představitele této teorie je považován Milton Friedman, který ve svém pojetí vychází z názorů Friedricha Augusta von Hayeka. Monetaristé na rozdíl od Keynesiánců odmítají zásahy států do ekonomiky.²

Z rozdílných hospodářských politik vznikly dva odlišné názory na příčiny hospodářských cyklů, jednak podle Keynesovské teorie a dále podle Monetaristické teorie.

Podle Keynesovské teorie, nestabilita tržní ekonomiky způsobuje cyklický vývoj. Kolísání jedné ekonomické veličiny vede ke kolísání druhé ekonomické veličiny, například kolísání agregátní poptávky vede ke kolísání HDP. Z důvodu poklesu agregátní poptávky jsou pesimistická očekávání, což vede k omezení investičních aktivit. Naopak podle Monetaristické teorie je špatná úvěrová a peněžní politika počátkem cyklických výkyvů. Jsou potřeba přizpůsobovací procesy v poptávce po penězích, protože se často mění nabídka peněz. Tyto procesy potom vedou k nestálosti ekonomických veličin, jako reálného HDP a zaměstnanosti.³

Jelikož jsou ekonomické cykly proměnlivé, dělí se tedy z hlediska délky periody na tři typy cyklů, jimiž jsou Kitchinovy cykly, Juglarovy cykly a Kondratěvovy cykly. Každý z těchto cyklů je pojmenován po svém autorovi. Kitchinovy cykly, pojmenované po objeviteli

---

²KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 48-50.

³KLVAČOVÁ, Eva. EUROSOP.CZ: *Dokáže se země EU spojit v boji proti finanční krizi?* Dostupné z: http://www.eurosop.cz/gallery/41/12539-26_2_2009_financi_krize.pdf.

Josephu Kitchinovi, jsou cykly krátkodobé, s udávanou periodou asi 40 měsíců. Tento typ cyklů je většinou srovnáván s opakovanými změnami v zásobách rozpracované výroby. Juglarovy cykly objevil Francouz Clément Juglar a jsou označovány za střednědobé cykly, v rozmezí od 9 do 10 let. Na rozdíl od Kitchinových cyklů jsou tyto cykly spojovány s periodickým výkyvem v investicích do kapitálových statků. Kondratěvy cykly jsou nazývány podle ruského objevitele Nikolaje D. Kondratěva, který zkoumal trendy velkoobchodních cen, mzdové a úrokové sazby, ukazatele zahraničního obchodu a produkce v určitých zemích, konkrétně ve Francii, USA a Velká Británii. Kondratěvy cykly jsou také nazývány jako dlouhé vlny a jsou spojovány s technologickým pokrokem, revolucemi nebo také válkami a podobnými událostmi probíhajícími v daných ekonomikách.⁴

2.2 Ekonomická krize

Nejprve je potřeba definovat, co znamená pojem krize. Přesná definice ekonomické krize však neexistuje. Každý autor definuje ekonomickou krizi jinak.

Z makroekonomického hlediska, dle Jurečky a kol., je kontrakce, označována někdy též jako recese nebo krize. Je popisována jako jedna z fází hospodářského cyklu. Velmi zjednodušená definice recese je popisována jako situace, kdy reálný HDP klesá dvě a více po sobě následující čtvrtletí. Pojem krize tedy znamená náhlé a prudké ochabnutí ekonomické aktivity, kdy hrubý domácí produkt a další makroekonomické veličiny oslabují.⁵

Ekonomická a finanční krize, která propukla v roce 2007 ve Spojených státech amerických, zasáhla celou světovou ekonomiku. Předchozí krize, kromě Velké hospodářské krize z roku 1929, zasáhly jen část ekonomiky, například postihly jen regiony, státy nebo hospodářské oblasti.⁶

---

⁴JUREČKA, V., I. JÁNOŠÍKOVÁ a kolektiv. *Makroekonomie*, 2009, s. 227-228.

⁵Tamtéž, s. 224.

⁶GLOPOLIS. *Na pokraji kolapsu? Finanční krize: příčiny, důsledky a možnosti jednání.*, s. 9.

2.2.1 Hlavní typy krizí

Mezi hlavní typy krizí řadíme finanční nebo také bankovní krizi, jako další měnovou krizi a v neposlední řadě krizi státních financí.⁷

Finanční krize je označována nesolventností bankovního sektoru. Globální finanční krize byla nejzávažnější mezinárodní ekonomická krize od Velké deprese.⁸ Počátky Velké finanční krize sahají už do roku 2007, kdy se dostaly do úpadku dva hedgeové fondy investiční banky Bear Stearns. I když se vlády pokoušely další postup krize zastavit, je tato krize označována jako nejhorší hospodářský krach od Velké hospodářské krize, která vypukla v roce 1929 po krachu americké burzy. Řada občanů USA si vzala úvěr, který po nějaké době nebyla schopna splácet, a tak začaly banky krachovat, jelikož nebyly splaceny závazky vůči těmto bankám. Světové ekonomiky zaznamenaly propad, na který americký ekonom Paul Krugman reagoval obavou, že by se mohlo jednat o druhou Velkou hospodářskou krizi.⁹

Dopady krize z roku 2007 se nicméně projevují stále, lze zmínit například dluhy, nákupy na půjčky, což jsou oblasti, které si zaslouží daleko více pozornosti, pokud nechceme, aby propukla další ekonomická krize.¹⁰

V minulosti jsme se již mohli setkat s několika ekonomickými otřesy, včetně Velké hospodářské krize (1929), propad amerických akciových trhů (1897), krize úspor a úvěrů (koncem 80. a na počátku 90. let), asijská finanční krize (1997–1998) a také krach nové ekonomiky (2000).¹¹ Koncem 90. let propukla asijská finanční krize, zasáhla asijské země, odkud pochází přibližně čtvrtina celosvětové produkce a kde žije tři čtvrtě miliardy lidí. Hospodářský pokles, který se podobal Velké hospodářské krizi a stejně jako ve třicátých letech 20. století udeřila i tato krize najednou a v době, kdy většina analytiků předpovídala trvalou konjunkturu. O pár let později, konkrétně v roce 2007 vypukla ve Spojených státech finanční a ekonomická krize, která se potýkala s většími problémy, než asijská finanční krize.¹²

---

⁷ SINGER, M. *Hospodářská krize a česká ekonomika*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100421_legendor.pdf.

⁸ GRANT, Wyn a Graham K. WILSON. *The Consequences of the Global Financial Crisis. The Rhetoric of Reform and Regulation*, 2009, s. 1.

⁹ EVROPSKÁ KOMISE: *Hospodářské a finanční věci*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/explained/the_financial_and_economic_crisis/why_did_the_crisis_happen/index_cs.htm.

¹⁰ BRITSKÉ LISTY: *Krize 21. století*. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/46453.html>.

¹¹ FOSTER, John Bellamy. *Velká finanční krize: příčiny a následky*, 2009, s. 11-12.

¹² KRUGMAN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. 2009, s. 9-10.

Po druhé světové válce i po hospodářské krizi v roce 1929 byl nastaven systém tržního hospodářství, který byl silně regulován, a proto se zavedl Brettonwoodský měnový systém. Banky byly regulovány, kontrolovaly se kapitálové toky a byla oslabena role fondů. Tento nový trend se shodoval s neoklasickou ekonomickou teorií a také se společensko-politickým ideálem, kterým byl neoliberalismus. Trhy zde mají samoregulační schopnost, z tohoto tvrzení vychází neoklasická ekonomie. Prostor dostala privatizace státního majetku a směnné kurzy stanovoval do určité míry trh. Poté byly kapitálové transakce liberalizovány. Na trzích začaly vznikat nové subjekty, například investiční banky aj. Objevily se také finanční produkty jako např. cenné papíry v zaknihované podobě apod. Příjmy ve finančním sektoru stoupaly, ale ostatní ekonomické ukazatele, zejména platy a důchody měly sestupnou tendenci. V důsledku tohoto vývoje se domácnosti více zadlužovaly. Privatizační procesy a výrazná nerovnost nepřispívaly k ekonomické stabilitě, čísla krizových situací výrazně sílila. Došlo ke krizi a kolapsu, a až tehdy byla potřeba regulace ze strany státu. Neoliberální teorie byla tedy špatná a v jejím důsledku došlo k tomu, že trh se sám nedokázal regulovat. Muselo se tedy přistoupit na regulaci ze strany státu.¹³

2.2.2 Hlavní příčiny ekonomické krize

Mezi příčiny ekonomické krize se řadí:

- makroekonomické příčiny,
- etické příčiny,
- politické příčiny,
- psychologické příčiny,
- a příčiny související s dohledem nad finančním trhem.¹⁴

Nízké úrokové sazby na příliš dlouhou dobu ve světě, hlavně v USA, patří mezi jednu z makroekonomických příčin hospodářské krize. Další ekonomickou příčinou je dlouhodobá světová nerovnováha v ekonomikách zemí. K etickým příčinám můžeme zařadit růst finanční páky nad hranici přirozenosti, ze strany poskytovatelů finančních služeb pak nedodržování solventnostech principů a značného podcenění rizika zase ze strany příjemců a ratingových agentur. K příčinám politickým pak zahrnujeme například politické ovlivňování kontrolních institucí. Neznalost, neinformovanost, naivitu pak řadíme k problémům psychologickým.

---

¹³GLOPOLIS. *Na pokraji kolapsu? Finanční krize: příčiny, důsledky a možnosti jednání*, 2012, s. 10.

¹⁴ SINGER, M. *Hospodářská krize a česká ekonomika*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100421_legendor.pdf.

Neznalost a finanční negramotnost však neomlouvá. Podle R. Reinharta také syndrom *This time is different*, který pojednává o tom, že krize se netýká nás konkrétně, ale jen ostatních a to ne tady a teď. Rozptýlený dohled nad finančními trhy a nedostatečná kontrola souvisí s příčinami dohledu nad finančním trhem.¹⁵

Na summitu G-20 v roce 2008 byly definovány příčiny ekonomické a finanční krize. Těmito příčinami se rozumí nedostatek strukturálních reforem, nadměrná likvidita díky kurzovým a měnovým politikám, nevyhovující stav makroekonomických politik, nedostatečná legislativní úprava v některých oblastech, přílišné pákové efekty, chťič nedosažitelných výnosů, nepostačující posouzení rizik ze strany účastníků trhu, kontroly i regulace.¹⁶

2.2.3 Dopady finanční krize na reálnou ekonomiku

Každá krize má určité dopady na ekonomiku země. Jednu ekonomiku krize zasáhne více, druhou zase méně. Mezi hlavní dopady finanční krize se řadí růst nezaměstnanosti a snížení mezd, úpadek cen akcií, úvěrová krize, snížení úrokových sazeb, přísnější podmínky pro udělení úvěru, snížení zahraniční poptávky, propad exportního trhu, určitá rizika z nesplacení závazků, dluhů, vyšší stav zásob, nepříznivá očekávání do budoucnosti a recese, jejíž délku nedokážeme odhadnout.¹⁷

2.3 Magický čtyřúhelník

Magický čtyřúhelník graficky zachycuje základní cíle hospodářské politiky. Využívá se k prostorovému a časovému srovnání. Odráží konfliktnost deklarovaných cílů stabilizační politiky dané ekonomiky a ukazuje, že zlepšení v jedné oblasti je mnohokrát možno realizovat jen za cenu zhoršení v oblasti druhé. Rozdělují se dvě verze magického čtyřúhelníku, kterými jsou základní verze magického čtyřúhelníku a rozšířená verze magického čtyřúhelníku.¹⁸

---

¹⁵SINGER, M. *Hospodářská krize a česká ekonomika*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100421_legendor.pdf.

¹⁶KLVAČOVÁ, Eva. *EUROSKOP.CZ: Dokáží se země EU spojit v boji proti finanční krizi?*. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/41/12539-26_2_2009_financi_krize.pdf.

¹⁷ŘEŽÁBEK, Pavel. *ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Finanční krize a její dopady na reálnou ekonomiku a zavedení eura v ČR*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Rezabek_2008_12_SdruzeniRMSK.pdf.

¹⁸ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 87-91.

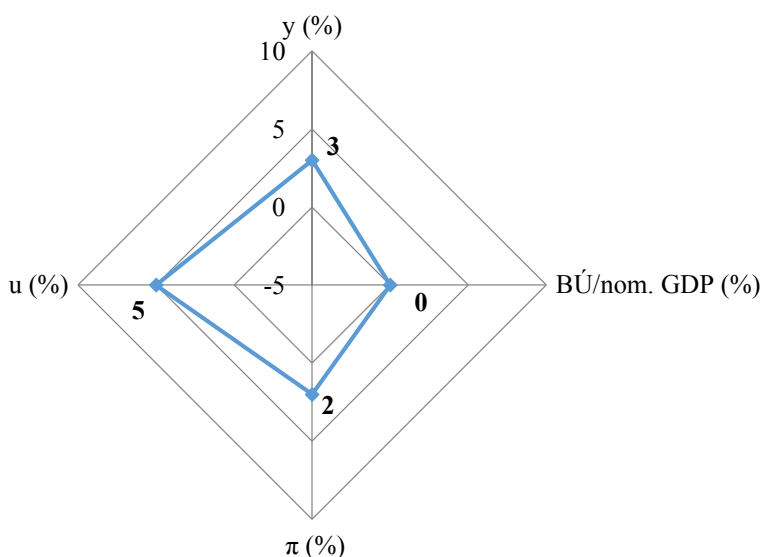
2.3.1 Základní verze magického čtyřúhelníku

Pro srovnání ekonomik používáme grafické zobrazení, tzv. magický čtyřúhelník, který zachycuje čtyři hlavní cíle hospodářské politiky, což je ekonomický růst, nízká nezaměstnanost, vnější rovnováha a stabilní a nízká inflace.

Na základním magickém čtyřúhelníku se tedy zachycují tyto makroekonomické veličiny:

- meziroční tempo růstu reálného produktu (y %),
- průměrná roční míra inflace (π %),
- průměrná roční míra nezaměstnanosti (u %),
- podíl běžného účtu platební bilance na nominálním produktu (BÚ/nominální GDP %).

Graf 2.1 Základní verze optimálního magického čtyřúhelníku

Zdroj: KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, s. 88, vlastní zpracování.

Pro srovnání se používá optimální čtyřúhelník podle OECD, kdy optimálními hodnotami jsou průměrné hodnoty vyspělých zemí OECD. Je samozřejmé, že takto vzniknou rozdíly mezi úhelníky různých zemí. Čím víc se blíží magický čtyřúhelník dané země čtyřúhelníku optimálnímu, tím je hospodářská politika dané země úspěšnější a účinnější.

Hodnoty stanovené OECD jsou:

- meziroční tempo růstu reálného produktu = 3 %,
- průměrná roční míra inflace = 2 %,
- průměrná roční míra nezaměstnanosti = 5 %,
- podíl běžného účtu platební bilance na nominálním produktu = 0 %.¹⁹

2.3.2 Rozšířená verze magického čtyřúhelníku

Na rozdíl od základního magického čtyřúhelníku tato verze pracuje s potencionálním růstem produktu, optimální mírou inflace a s přirozenou mírou nezaměstnanosti, tedy zohledňuje rozdílné institucionální parametry. Nesrovnáváme hodnoty k nějakému průměru, ale situaci zemí ke vztahu společného optima.

Rozšířená verze magického čtyřúhelníku má tyto vrcholy:

- odchylku skutečného tempa růstu reálného oproti potencionálnímu produktu
$$/\Delta y/ = y - y^*,$$
- odchylku skutečné míry inflace od míry inflace optimální $/\Delta \pi/ = \pi - \pi^*,$
- odchylku skutečné míry nezaměstnanosti od přirozené míry nezaměstnanosti
$$/\Delta u/ = u - u^*,$$
- odchylku skutečného podílu salda běžného účtu platební bilance na nominálním produktu od jeho optimální úrovně $/\Delta b_u/ = b_u - b_u^* = b_u - 0 = b_u.$ ²⁰

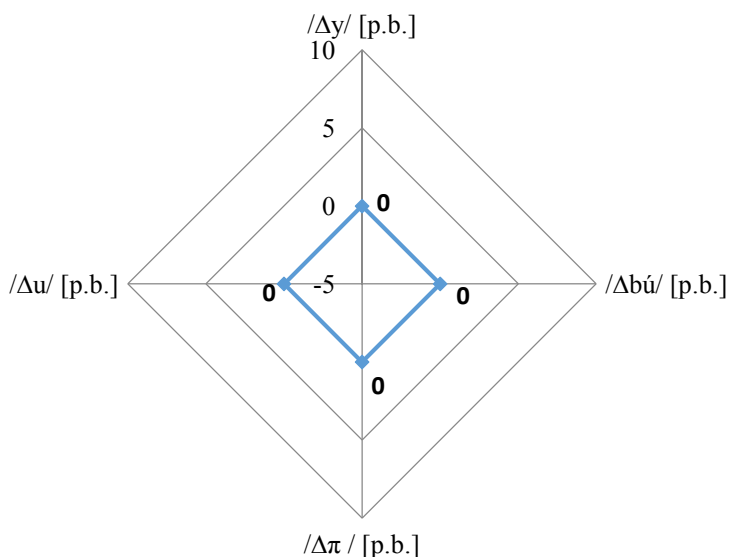
Čím je obsah rozšířeného magického čtyřúhelníku země menší, tím je účinnější hospodářská politika.

---

¹⁹ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 87-91.

²⁰ Tamtéž.

Graf 2.2 Rozšířená optimální verze magického čtyřúhelníku

Zdroj: KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, s. 91, vlastní zpracování.

K porovnávání ekonomik daných zemí je lepší využít rozšířenou verzi magického čtyřúhelníku, avšak je problém v získávání strukturálních parametrů daných ekonomik, tudíž se spíše využívá základní verze magického čtyřúhelníku, kde jsou hodnoty jednotlivých os dostupnější.

2.4 Shrnutí kapitoly

Za jednou z fází hospodářského cyklu je označována ekonomická krize, která je vyznačována klesáním produktu více jak dvě čtvrtletí za sebou. Hospodářský cyklus má čtyři fáze, mezi které se řadí expanze, vrchol, kontrakce a také dno. Na příčiny hospodářských cyklů lze pohlížet ze dvou stran, a to z důvodu rozlišných hospodářských politik. Lze na ně pohlížet podle Keynesovské teorie nebo podle Monetaristické teorie.

Ekonomická krize má určité příčiny, mezi které jsou zařazeny makroekonomické příčiny, etické příčiny, politické příčiny, psychologické příčiny a také příčiny související s dohledem nad finančním trhem. Krize má také své důsledky, které dopadají na ekonomiku. Mezi hlavní dopady krize se řadí růst nezaměstnanosti a snížení mezd a nepříznivá očekávání do budoucnosti a recese, jejíž délku nedokážeme odhadnout.

Magický čtyřúhelník zobrazující naplňování cílů hospodářské politiky má dvě verze, kterými jsou základní verze a rozšířená verze.

3 Dopady finanční a ekonomické krize na ekonomiku EU a USA

Počátky Velké finanční krize sahají už do roku 2007, kdy se dostaly do úpadku dva hedgeové fondy investiční banky Bear Stearns. Vlády se snažily další postup krize zastavit, ale i tak je tato krize označována jako nejhorší hospodářský krach od Velké hospodářské krize, která vypukla v roce 1929 po krachu americké burzy. Občané Spojených států amerických si vzali úvěr, který po nějaké době nebyli schopni splácet, a tak začaly banky krachovat, protože nebyly splaceny závazky vůči těmto bankám.²¹

Finanční a ekonomická krize z roku 2007 byla nejzávažnější mezinárodní ekonomická krize od Velké hospodářské krize z roku 1929. Přinesla éru rostoucí prosperity a růst k náhlému zastavení, kdy finanční a ekonomická krize vyústila v recesi, která vedla k vysoké míře nezaměstnanosti ve Spojených státech amerických a ve většině evropských zemí.²²

Na obrázku 3.1 můžeme vidět, že v létě roku 2007 ekonomiku USA zasáhla hypotéční krize, která se dále prohloubila v krizi finanční, v krizi reálné ekonomiky, v krizi dluhovou, která propukla v Řecku v roce 2010, v Irsku a také Portugalsku v roce 2011. V neposlední řadě se hypotéční krize dále prohloubila v krizi finanční ve Španělsku a také měnovou krizi, která vznikla opět v Řecku. Už před pádem Lehman Brothers, který byl v roce 2008, se ekonomika USA potýkala s problémy. Můžeme konstatovat, že některé státy, jako například Řecko a Španělsko tato krize zasáhla více, a prohloubila se, naopak některé státy se z krize vzpamatovaly a jejich ekonomiky se postupně zlepšují. V některých členských státech EU tomu tak není, jako např. ve zmíněném Španělsku a Řecku, ekonomiky těchto dvou zemí se nadále potýkají s krizí.

Finanční krizi předcházel rychlý růst poskytování úvěrů, zvyšující se ceny aktiv a také vysoká dostupnost likvidity. Tato krize nebyla předvídaná, ekonomiky na ni nebyly připraveny a neměly připraveny žádná protikrizová opatření. S nástupem krize se ekonomiky musely začít bránit, začít používat protikrizová opatření, která by zastavila hospodářský pokles dané ekonomiky. Tato protikrizová opatření byla účinná, ale vytvořila problém, ekonomiky se nemohou, nebo velice obtížně, dostat na předkrizovou úroveň. Finanční

---

²¹ EVROPSKÁ KOMISE: *Hospodářské a finanční věci*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/explained/the_financial_and_economic_crisis/why_did_the_crisis_happen/index_cs.htm.

²² GRANT, Wyn a Graham K. WILSON. *The Consequences of the Global Financial Crisis. The Rhetoric of Reform and Regulation*, 2009, s. 1.

a ekonomická krize, která propukla v roce 2007, dopadla i na nejsilnější ekonomiky světa. Mezi významné důsledky krize patří mimo jiné nerovnoměrný vývoj regionů a států.²³

Tato krize nebyla jediná, která zasáhla země světa, zejména většinu členských zemí EU a také USA. V minulosti to například byla finanční krize a velká stagnace v 90. letech v Japonsku, a také Asijská finanční krize, která proběhla v letech 1997 až 1998. Nicméně, finanční krize, která vypukla už v roce 2007, byla jiná, globální. Nezasahuje jen některé ekonomiky, ale její dopady jsou takřka celosvětové. Tato krize je velmi podobná krizi z roku 1929, takzvané Velké hospodářské krizi, jejíž důsledky byly také globální.²⁴

V srpnu roku 2011 ekonomika jak Evropské unie, tak i Spojených států amerických zažila nejvážnější otřes od globální finanční krize. Byly vyvolané vážné obavy o vyrovnaní dluhu Spojených států amerických, což vedlo ke změně hodnocení od ratingové agentury STANDARD & POOR'S, kdy USA ztratily nejlepší hodnocení (AAA). Z přílohy č. 6 je patrné, že USA ztratily nejlepší hodnocení od ratingové agentury STANDARD & POOR'S, kdy se jejich hodnocení změnilo z AAA na AA+. V Evropské unii pokračovala krize eurozóny, dle ratingového hodnocení, se země postižené krizí eurozóny nezařazují mezi dobře hodnocené země. Mezi nejlépe hodnocené členské státy EU ratingovými agenturami MOODY'S, STANDARD & POOR'S a Fitch, které se shodují v nejlepším hodnocení AAA, patří Dánsko, Lucembursko a Švédsko.²⁵

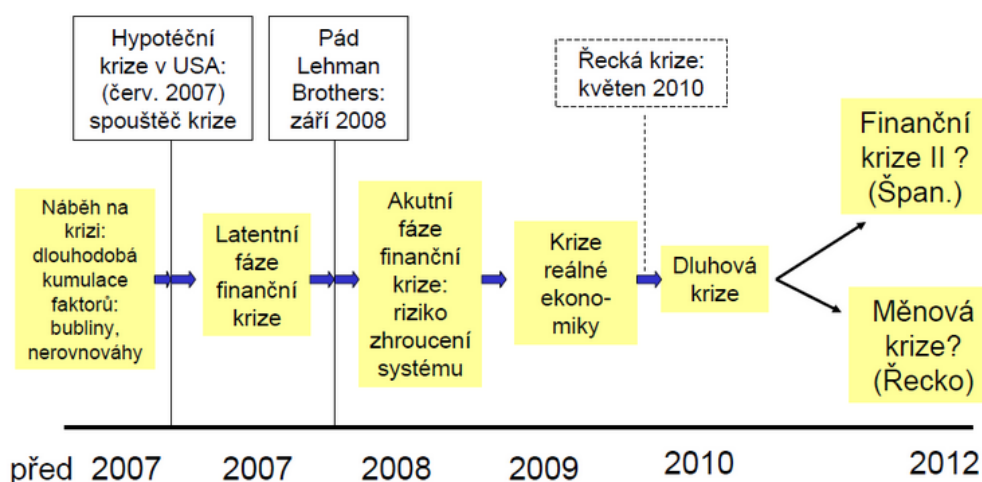
---

²³ KRAFT, J., et al. *Hospodářská krize - vybrané makroekonomické a mikroekonomické souvislosti s projekcí na úrovni regionů*, 2010, s. 57.

²⁴ EUROPEAN COMMISSION. *Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication15887_en.pdf.

²⁵ GRANT, Wyn a Graham K. WILSON. *The Consequences of the Global Financial Crisis. The Rhetoric of Reform and Regulation*, 2009, s. 247.

Obrázek 3.1 **Hlavní fáze finanční krize**

Zdroj: SINGER, Miroslav. *Hospodářská krize a česká ekonomika*. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100421_legendor.pdf

3.1 Dopad finanční a ekonomické krize na ekonomiku EU

Evropskou unii ekonomická krize zasáhla v letech 2008 a 2009, kdy všechny členské země EU zaznamenaly hospodářský propad. Na obrázku 3.1 můžeme vidět, že se finanční krize prohloubila na krizi ekonomickou, která vznikla v důsledku hypotéční krize v USA. Na krizi ekonomickou navázala i krize veřejných financí, která měla největší projev v Řecku.

Dopady na jednotlivé členské státy EU byly diferencované, to znamená, že některé státy, byly zasaženy méně, k nim se řadí především Polsko a některé zase více, jako jsou Řecko, Španělsko, Portugalsko, Irsko a Kypr. Česká ekonomika nebyla ovlivněna tak moc finančním sektorem, ale spíše vývojem reálné ekonomiky, je začleněna do evropské a světové ekonomiky, a tak pocítila negativní důsledky především na vývoji HDP, kdy je česká ekonomika silně vázaná na německou ekonomiku. Německo také patřilo mezi zasažené ekonomiky ekonomickou krizí, proto byla i česká ekonomika negativně postižena krizí.²⁶

Krise eurozóny byla spuštěna v Řecku, z důvodu vysokého deficitu veřejných financí, kdy bylo uváděno, že několikanásobně překročí jedno z maastrichtských kritérií o veřejných financích. Toto maastrichtské kritérium udává, že deficit veřejných financí může být maximálně 3 % HDP. V roce 2010 byla situace v Řecku nekontrolovatelná, náklady na obsluhu řeckého veřejného dluhu se zvýšily na neudržitelnou úroveň a Řecko přišlo

²⁶CUPALOVÁ, Marcela. *Dopady světové ekonomické krize na veřejné rozpočty v zemích EU a vývoj českých veřejných financí*. Dostupné z: <file:///C:/Users/Pe%C5%A5ulka/Downloads/pi-2-092.pdf>.

o možnost si půjčovat na finančních trzích, a tak požádalo o mezinárodní finanční pomoc. Tato finanční pomoc mu byla v roce 2010 poskytnuta dalšími zeměmi eurozóny a také Mezinárodním měnovým fondem. První balík finanční pomoci byl Řecku poskytnut na období tří let, aby nedošlo k rozšíření dluhové krize. Realita byla ale taková, že dluhová krize propukla i v dalších zemích eurozóny, hned o půl roku později vznikla v Irsku a na jaře roku 2011 v Portugalsku. I tyto zmíněné země, které byly postihnuty dluhovou krizí, musely přijmout mezinárodní finanční pomoc. Situace v Řecku se nelepšila, naopak, veřejné deficity byly na vysoké úrovni, a tak dále pokračovala recese v Řecku. Z tohoto důvodu byl pro Řecko spuštěn druhý záchranný plán, kdy mu byla odepsána více než polovina nominální hodnoty veřejného dluhu v držení soukromých investorů. Druhý finanční balík byl vyšší, než ten první. Řecko opět nebylo schopno vyřešit svou dluhovou a ekonomickou krizi, a tak v prosinci 2012 snížilo Řecko veřejný dluh, a to částečným odkupem řeckých státních dluhopisů od soukromých investorů. Řecko nebylo jediným státem, kde se krize prohlubovala, v prosinci 2012 muselo přijmout finanční pomoc Španělsko na podporu finančního sektoru. Na jaře roku 2013 k odvrácení státního bankrotu musel finanční pomoc přijmout i Kypr.²⁷

Evropská unie zvažovala zvýšení výdajů a snížení daní. Plán měl za cíl pomoci obnovit důvěru spotřebitelů, podnikatelských subjektů a podpořit úvěrovou politiku bankovního sektoru. Řadě významných institucí se nepodařilo pomoci všem státům z krize. Všechny země členských států EU se pokusily o různá opatření, ale EU jako celek se neshodla na společném opatření.²⁸

---

²⁷ SOUHRNNÁ PUBLIKACE Z VĚDECKOPOPULARIZAČNÍHO SEMINÁŘE. *Krize eurozóny: současný stav a perspektivy*, 2013, s. 13-14.

²⁸GLOBAL ISSUES: *Social, Political, Economic and Environmental Issues That Affect Us All*. Dostupné z: <http://www.globalissues.org/article/768/global-financial-crisis#Europeandthefinancialcrisis>.

3.2 Dopad finanční a ekonomické krize na ekonomiku USA

První signál o příchodu finanční krize byl rozpad dvou hedgeových fondů investiční banky Bear and Stearns, které výrazně obchodovaly s cennými papíry krytými hypotékami. Finančnictví v USA bylo špatné a tedy Federální rezervní banka a ministerstvo financí muselo do finančního sektoru vložit stovky miliard dolarů. V září roku 2008 předseda Federální rezervní banky a ministr financí prohlásili, že USA dělí jen několik dní od totálního zhroucení finančního systému, a tak bylo třeba zasáhnout. Na obranu před úpadkem finančního systému byl vytvořen Paulsonův plán, který disponoval sedmi sty miliardami dolarů. Plán spočíval v tom, že měly být vládní zdroje použity na odkoupení bezcenných aktiv, cenných papírů, které byly kryty hypotékami. Tento plán nebyl ale nejdříve schválen na návrh amerického ministerstva financí. Paulsonův plán byl ale v pozdější době po mírných úpravách schválen. Přílišným hromaděním finančních prostředků v hotovosti se ekonomika USA dostala do pasti likvidity, ta hrozí v případě, když se nominální úrokové míry blíží k nule. Dalším důsledkem finanční krize byly ekonomické potíže v oblasti výroby automobilů. Vláda ve Washingtonu poskytla této oblasti finanční pomoc v celkové výši 25 miliard dolarů. I přes tuto pomoc se automobilový průmysl potýkal s potížemi. Nejprve byla krize v USA chápána jako nedostatek likvidity, ale americký trh byl přehlcen dolary. Jednalo spíše o krizi solventnosti.²⁹

Finanční a ekonomická krize s počátky v USA zasáhla také jejich podnikatelský sektor. V tabulce č. 3.1 můžeme vidět, jak se změnil počet firem od roku 2006 do roku 2012. Největší propad, krach firem ve Spojených státech amerických byl zaznamenán v letech 2008-2009, kdy se jednalo o 1 202 firem. Spojené státy americké se i nadále potýkají se snižováním tuzemských firem.

Tabulka 3.1 Vývoj tuzemských firem v USA od roku 2006 (v tisících)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
USA	5 133	5 130	5 603	4 401	4 279	4 171	4 102

Zdroj: THE WORLD BANK: Listed domestic companies (in thousand). [online]. 2012 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://search.worldbank.org/all?qterm=number+of+companies++usa&title=&filetype=#>.

²⁹ FOSTER, John Bellamy. *Velká finanční krize: příčiny a následky*, 2009, s. 111-114.

3.3 Vývoj HDP v EU a USA

Hrubý domácí produkt je jedním z nejčastěji používaných agregátů k měření produkce. HDP zaznamenává finální produkci, vyrobenou v dané zemi za sledované období, a to výrobními faktory umístěnými v dané zemi, tudíž nezáleží na tom, kdo výrobní faktory vlastní, ale ve které zemi jsou umístěny.³⁰

Přílohy č. 1 – 5 znázorňující vývoj makroekonomických ukazatelů v EU a USA jsou zpracovány do roku 2013, jelikož ne všechny členské země EU mají zveřejněné údaje pro rok 2014.

V příloze č. 1 je zobrazen vývoj HDP v procentním srovnání oproti minulému období v zemích EU a také USA. Červeně jsou vyznačeny hodnoty, které se zásadně změnily, a to vlivem finanční a ekonomické krize. Jak můžeme vidět, členské státy EU jako Estonsko, Litva, a Lotyšsko byly v roce 2009 více postiženy finanční krizí, kdy se jejich HDP snížilo o více jak 10 %. K nejmenšímu propadu HDP v roce 2009 došlo v Polsku. Polský HDP se oproti roku 2008 snížil nejméně, a i přes to byl zaznamenán v kladných hodnotách, oproti ostatním členským zemím EU a také USA. Spojené státy americké zaznamenaly propad HDP oproti předchozímu období o 2,5 %. V roce 2013 mělo nejvyšší tempo růstu HDP oproti předcházejícímu období Lotyšsko, a to 4,1 %, ale ekonomiku Lotyšska v roce 2009 nejvíce zasáhla krize ve vývoji HDP oproti minulému období.

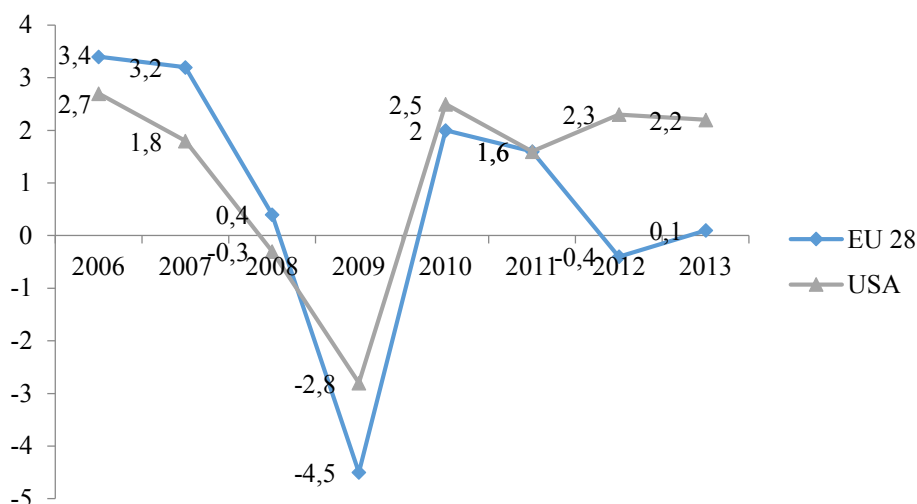
V grafu č. 3.1 je zobrazena procentní změna vývoje HDP oproti předchozímu období v EU a USA. Z tohoto grafu je patrné, že velký propad HDP byl zaznamenán v roce 2009, kdy byly dopady finanční a ekonomické krize velké jak na ekonomiku USA, tak také na ekonomiku EU. Ekonomika Spojených států amerických se z krize dostala rychleji, a jak je patrné, HDP v USA stále roste. V roce 2013 se sice růst HDP oproti předchozímu období snížil o 0,1 %, ale i tak je vyšší, než v EU, kde je zaznamenán růst HDP oproti roku 2012 v roce 2013 pouze 0,1 %.

---

³⁰ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 65.

Graf 3.1 Vývoj HDP oproti předchozímu období v EU a USA (%)

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION: *Eurostat* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_k&lang=en, vlastní zpracování.

3.4 Vývoj míry nezaměstnanosti v EU a USA

Jedním z klíčových cílů hospodářské politiky je i nízká míra nezaměstnanosti. Z pohledu ekonomického nezaměstnanost představuje stav v národním hospodářství, kde určitá část pracovního potenciálu nenalézá uplatnění na trhu práce, nebo o toto uplatnění neusiluje. Míra nezaměstnanosti vyjadřuje procentuální podíl nezaměstnaných obyvatel k celkovému počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva.³¹

Jak můžeme příloze č. 2 vidět, globální krize zasáhla v oblasti zaměstnanosti spíše členské státy EU v porovnání s USA. Míra nezaměstnanosti v některých zemích EU, jako například Španělsku a Lotyšsku dosahovala v roce 2010 téměř 20 %. Krize na míru nezaměstnanosti neměla až takový vliv v Rakousku, protože se tam míra nezaměstnanosti stále pohybuje okolo 4–5 %. Dalšími členskými státy s nejnižší mírou nezaměstnaností byly země jako Německo (5,3 %) a Lucembursko (5,9 %).

Největší míra nezaměstnanosti byla v Řecku 27,5 % ve Španělsku v roce 2013 a to 26,1 %. Španělsko se stále potýká s vysokou mírou nezaměstnaností. Avšak naopak nejnižší míru nezaměstnanosti v roce 2013 zaznamenalo Rakousko a to 4,9 %, kde problémy s nezaměstnaností nejsou tak velké, jako ve Španělsku, na Kypru a také například v Chorvatsku, kde byla míra nezaměstnanosti 17,3 %. Z přílohy č. 2 je také patrné, že většina členských států EU má v ekonomice míru nezaměstnanosti vyšší než 10 %. Mezi tyto členské státy s nezaměstnaností nad 10 % v roce 2013 řadíme Bulharsko (13 %), Francii (10,3 %), Chorvatsko (17,3 %), Irsko (13,1 %), Itálii (12,2%), Kypr (15,9 %), Litvu (11,8 %),

³¹ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 70-71.

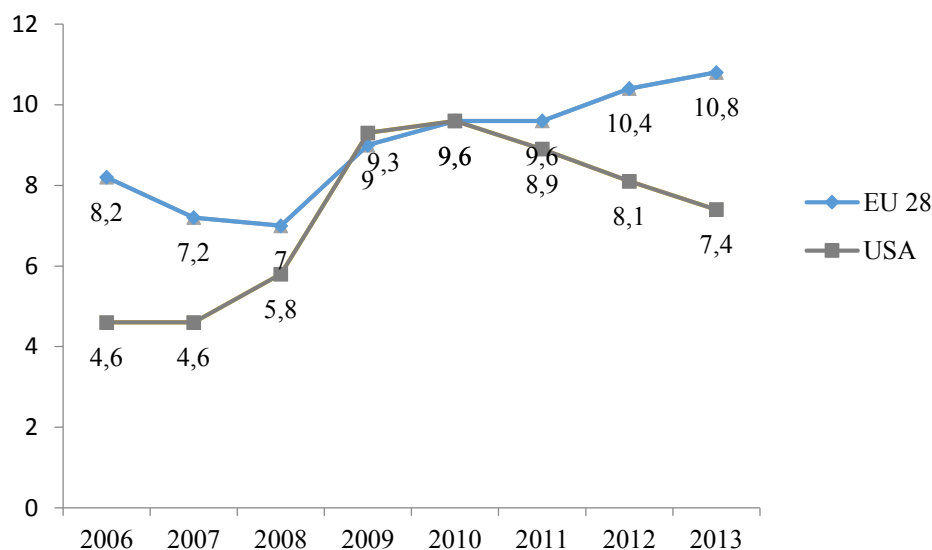
Lotyšsko (11,9 %), Maďarsko (10,2 %), Polsko (10,3 %), Portugalsko (16,4 %), Řecko (27,5 %) Slovensko (14,2 %), Slovinsko (10,1 %) a Španělsko (26,1 %)

Rozdíl mezi EU a USA je v tom, že míra nezaměstnanosti se v EU od roku 2009 stále zvyšuje, kdežto toto tvrzení nemůžeme říci o USA. Míra nezaměstnanosti v USA se sice z roku 2009 na rok 2010 zvýšila, ale od roku 2010 se stále snižuje. A tento trend je zachován.

Dle Eurostatu, míra nezaměstnanosti v roce 2014 pro EU 28 je 10,2 % a pro USA 6,2 %. Můžeme říci, že se nezaměstnanost jak v EU, tak i v USA v roce 2014 snížila.

V grafu č. 3.2 je znázorněn vývoj míry nezaměstnanosti ve dvou sledovaných ekonomikách. Jak můžeme vidět, míra nezaměstnanosti je v Evropské unii vyšší než ve Spojených státech amerických. Výjimkou je pouze rok 2009, kdy byla míra nezaměstnanosti v USA vyšší než v EU, a to o 0,3 %. V roce 2010 se v obou ekonomikách míra nezaměstnanosti rovnala, v dalších letech se v USA snižovala a naopak v EU zvyšovala.

Graf 3.2 Vývoj míry nezaměstnanosti v EU a USA od roku 2006 (%)

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION: *Eurostat* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tsdec450&language=en>, vlastní zpracování.

3.5 Vývoj míry inflace v EU a USA

Inflace je projevem celkové nerovnováhy ekonomiky, jejímž hlavním znakem je trvalý vzestup cenové hladiny. Míra inflace se počítá pomocí tří cenových indexu, mezi které patří implicitní cenový deflátor, index spotřebitelských cen a index cen průmyslové produkce.³² Evropskou centrální bankou byl stanoven cíl pro míru inflace 2 %. Z přílohy č. 3 je patrné, že míra inflace jak v EU, tak i USA je poměrně nízká. Od roku 2013 se inflace rapidně snížila. Míra inflace v EU v roce 2014 se pohybovala okolo 0,6 %, což je ve srovnání s předešlými roky méně, také méně než optimum podle OECD. Můžeme vidět, že v roce 2009, kdy EU postihla finanční krize, neměla dobrý vliv na míru inflace, protože mnoho zemí EU v tomto roce mělo zápornou míru inflace. Tento jev není dobrý pro ekonomiky těchto zemí. V roce 2009 měly zápornou míru inflace členské státy jako Irsko (-1,7 %), Portugalsko (-0,9 %) a Španělsko (-0,2 %). Se stagflací se potýkaly členské státy Belgie a Lucembursko.

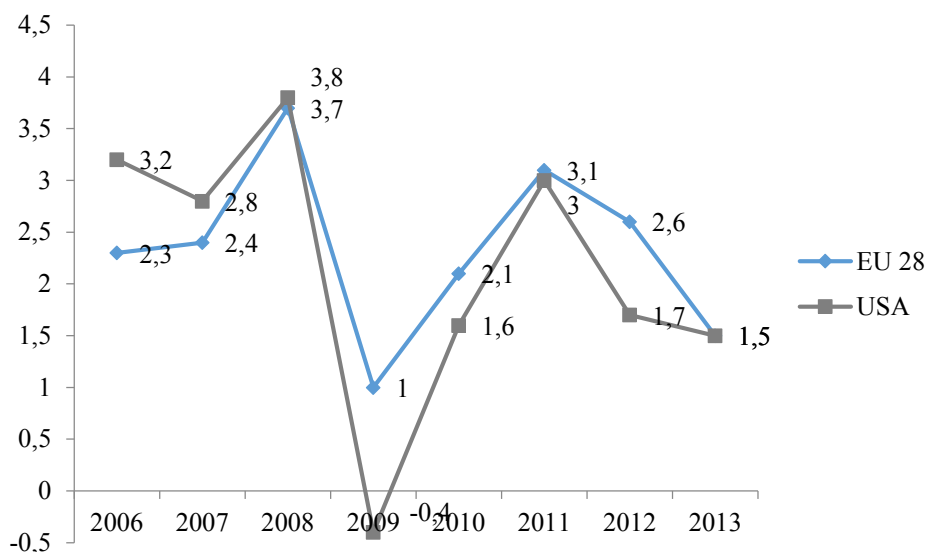
Z přílohy č. 3 také můžeme vyčíst, že téměř všechny členské státy EU se v roce 2013 pohybují okolo 1–2 % míry inflace. Mezi tyto členské státy řadíme všechny, s výjimkou Bulharska (0,4 %), Dánska (0,5 %), Irska (0,5 %), Kypru (0,4 %), Polska (0,4 %) Portugalska (0,4 %) a Švédska (0,4 %). Zápornou míru inflace vykazuje Řecko a to -0,9 %, což bylo způsobeno měnovou krizí, která vypukla v Řecku. Lotyšsko v roce 2013 vykazovalo nulovou míru inflace, čímž se vyznačuje stagflace. Nejvyšší míru inflace v roce 2013 zaznamenalo Rumunsko a to 3,2 %.

Na grafu č. 3.3, který znázorňuje vývoj míry inflace od roku 2006, je patrné, že k největšímu výkyvu došlo v letech 2008–2009, kdy míra inflace v EU klesla z 3,7 % na 1 % a v USA z 3,8 % na -0,4 %, což zaznamenalo deflaci ve Spojených státech amerických. Z grafu č. 3.3 je také patrné, že v posledním sledujícím období, tedy v roce 2013 byla inflace rovna 1,5 % v obou ekonomikách.

---

³² KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 74-78.

Graf 3.3 Vývoj míry inflace v EU a USA od roku 2006 (%)

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION: Eurostat [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00118&plugin=1>, vlastní zpracování.

3.6 Vývoj běžného účtu platební bilance v EU a USA

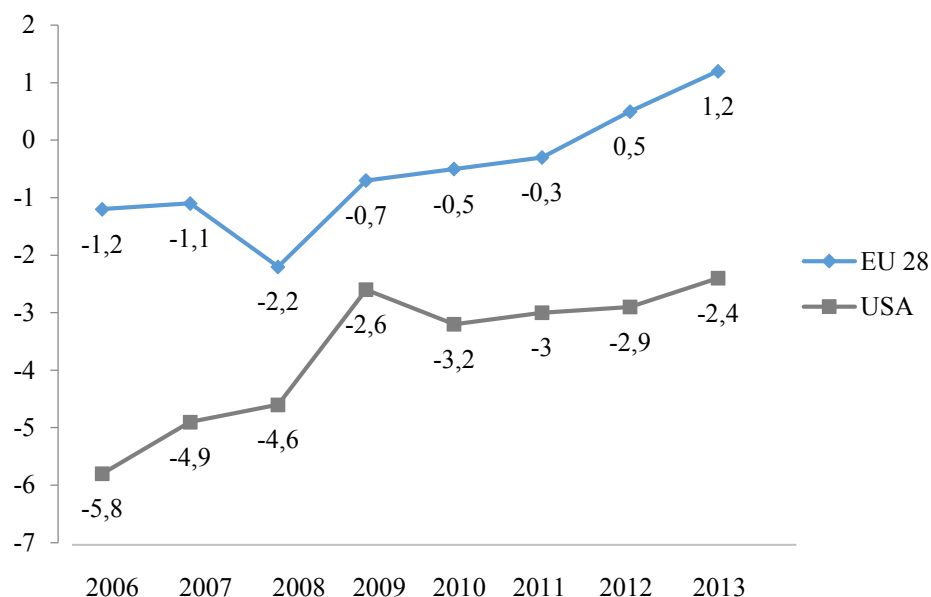
Běžný účet platební bilance poskytuje informace o mezinárodním obchodu zboží, služeb, o důchodech a běžných transferech. Platební bilance tedy u těchto transakcí zachycuje příjmy a výdaje. Pokud vznikne schodek běžného účtu, znamená to, že výdaje země do zahraničí jsou vyšší, než příjmy z transakcí do ekonomiky.

V příloze č. 4 můžeme vidět, že USA stále vykazují záporné číslo bilance běžného účtu v poměru k HDP. Bilance běžného účtu EU v roce 2013 byla 1,2 %. Lze říci, že se bilance běžného účtu v EU v poměru k HDP zvyšuje. Nejvyšší bilanci běžného účtu v roce 2013 vykazovalo Nizozemsko, a to 10,4 %.

Z grafu 3.4 je patrné, že Spojené státy mají stále záporné saldo obchodní bilance, které v USA vzniká už řadu let. Ve Spojených státech amerických byl v druhé polovině 90. let velký hospodářský růst, a tak USA disponovaly velkými domácími investicemi, na které nepostačovaly americké úspory. USA tedy zůstává dovozcem kapitálu, a tak mají záporné saldo obchodní bilance.³³

³³ HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*, 2010, s. 67-68.

Graf 3.4 Vývoj běžného účtu platební bilance v EU a USA od roku 2006 (% HDP)

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION: *Eurostat* [online]. [cit, 2015-02-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00043&language=en>, vlastní zpracování.

3.7 Veřejné zadlužení v EU a USA

V tabulce č. 3.2 jsou zobrazeny vládní dluhy členských zemí EU s vládním dluhem nad 100 % HDP a s nejnižším vládním dluhem.

Mezi země s nejnižším vládním dluhem z členských států EU lze dle OECD zařadit Estonsko (13,5 %) a Lucembursko (29,7 %). Mezi státy s nejvyšším veřejným dluhem z členských států EU patří Řecko (179,2 %), Itálie (143 %), Portugalsko (140,9 %), Irsko (136,7 %), Belgie (117,6 %), Francie (110,5 %) a Španělsko 102 %). Spojené státy americké měly v roce 2013 veřejný dluh 122 %. Z tabulky č. 3.2 je patrné, že v USA po finanční krizi v roce 2008 narostl vládní o 16,4 %. Z tabulky č. 3.2 je patrné, že se vládní dluh všem zmíněným státům po finanční a ekonomické krizi navýšil.

Tabulka 3.2 **Vládní dluh (% HDP)**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Belgie	99.7	93.6	100.7	109.1	107.5	110.3	120.3	117.6
Estonsko	-	-	8.4	12.6	11.9	9.5	13.2	13.5
Francie	76.9	75.6	81.5	93.2	96.8	100.7	110.4	110.5
Irsko	27.8	27.5	47.6	68.3	85.2	111.0	131.3	136.7
Itálie	115.0	110.6	112.9	125.9	124.8	117.8	136.0	143.0
Lucembursko	-	-	19.3	19.0	26.4	26.0	29.6	29.7
Portugalsko	79.4	78.1	82.8	96.1	104.1	107.5	136.4	140.9
Řecko	117.8	112.8	117.2	134.6	128.3	110.2	164.2	179.2
Španělsko	45.7	41.7	47.1	61.7	66.4	77.0	90.8	102.0
USA	75.6	75.7	91.8	104.9	115.3	120.9	123.7	122.0

Zdroj: OECD. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>

3.8 Shrnutí kapitoly

V kapitole zaměřené na dopady finanční a ekonomické krize v EU a USA, byl popsán vliv krize na vývoj HDP, míru nezaměstnanosti, míru inflace, vývoj běžného účtu platební bilance a veřejné zadlužení těchto dvou ekonomik.

Každá ekonomika musela přijmout opatření, která se snažila o zmírnění dopadů finanční a ekonomické krize na území jejího státu. EU je sice politická a ekonomická unie tvořena dvaceti osmi státy, ale v tomto případě si musela každá ekonomika pomoci sama, vlády přijaly opatření, které bylo nutné pro jejich ekonomiku. Každou ekonomiku finanční a ekonomická krize zasáhla jiným způsobem. Členské státy, jako je Řecko, Španělsko, Kypr, Portugalsko a Chorvatsko byly zasaženy finanční a ekonomickou krizí více, než ostatní členské státy EU. Některé členské státy, Řecko a Španělsko se s krizí potýkají do současnosti.

V ekonomice USA se vše zrodilo, ale Spojené státy americké se z této krize taky docela rychle vzpamatovaly, a můžeme vidět v přílohách č. 1 – 5, že se některé makroekonomické ukazatele zlepšují, jako je tomu v případě nezaměstnanosti, která opět klesá, ve srovnání s EU, kde nepatrně roste. Hrubý domácí produkt USA se zvyšuje. Problémem v USA je veřejné zadlužení, ekonomika se potýká s docela vysokým vládním dluhem a také se záporným saldem obchodní bilance.

4 Komparace hospodářské politiky v EU a USA a její účinnosti

Hospodářská politika může být pojímána ve dvou smyslech, v prvním smyslu jako „*přístup státu k ekonomice své země*.“³⁴ V druhém smyslu, pojetí hospodářské politiky jako teoretické disciplíny. V prvním smyslu není hospodářská politika samoúčelná, ale jedná se o záměrnou a praktickou činnost státu. Naopak teoretická hospodářská politika je zaměřena na analýzu probíhajících jevů, kde se tyto jevy řeší pomocí konkrétních nástrojů. V tomto případě, jaké nástroje budou použity, stát čerpá z teoretického zázemí.³⁵

V důsledku dopadů finanční a ekonomické krize na ekonomiku EU a USA byla nutná změna hospodářské politiky a přijetí různých opatření, pro zlepšení situace v EU a USA. Finanční krize projevující se ve dvou formách má kauzální povahu. Dvěma formami finanční krize jsou fiskální nedisciplinovanost vlády, která v důsledku vede k fiskální nerovnováze a finanční krize způsobující problémy systému veřejných financí.³⁶ Jedním ze společných přijatých opatření, pro zlepšení situace v EU a USA během finanční a ekonomické krize byly přijaty záchranné fiskální balíčky. Ve Washingtonu se v roce 2008 konal summit G20, kde byla vyjádřena shoda, že k odvedení nejhoršího hospodářského propadu od dob Velké hospodářské krize je nutné použití agresivních fiskálních opatření, a to snížení daní a nárůstů výdajů za účelem stimulace domácí poptávky.³⁷

Na grafu č. 4.1 můžeme vidět celkovou výši fiskálního záchranného balíčku dané země v roce 2009, vyjádřenou v % HDP. USA figurují na 4. místě ve výši záchranného fiskálního balíčku dosahujícího 5,6 % HDP. Některým členským státům EU jako je Maďarsko, byl poskytnut záchranný balíček ve výši 3,8 % HDP, 2,8 % HDP dosahujícího v Německu, které stojí hned za Maďarskem ve výši přiděleného fiskálního záchranného balíčku.

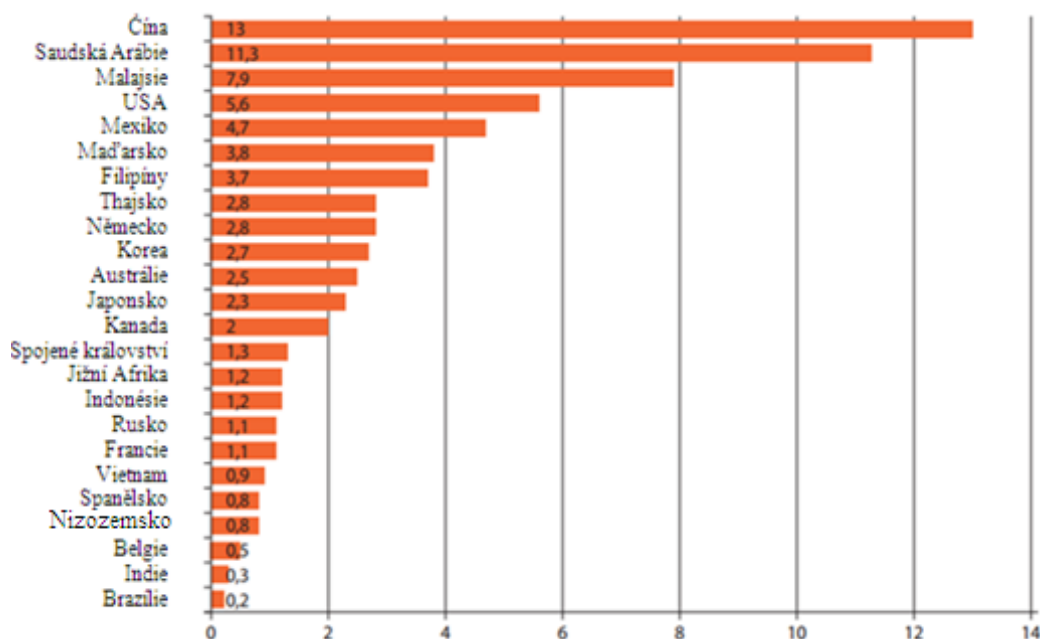
³⁴ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 11.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, 2008, s. 167.

³⁷ ČÁSLAVKA, Jiří a Markus HENN. *Finanční krize po pěti letech: Stimuly versus úsporná opatření*, 2012, s. 5.

Graf 4.1 Celková výše fiskálního záchranného balíčku v roce 2009 vyjádřená v % HDP

Zdroj: ČÁSLAVKA, Jiří a Markus HENN. *Finanční krize po pěti letech: Stimuly versus úsporná opatření*, vlastní zpracování.

4.1 Hospodářská politika v EU

„Evropská unie je společenství demokratických států, spojených zásadami svobody, právního státu a úcty k lidským právům.“³⁸ Tyto demokratické státy se rozhodly vzájemně spolupracovat a integrovat se v nadnárodní strukturu, která je pro všechny členské státy EU výhodná. Hospodářsko-politická opatření jsou v Evropské unii vytvářena na nadnárodní úrovni prostřednictvím společných orgánů a institucí EU a také na úrovni jednotlivých členských států. Mezi dva druhy politik, v rámci kterých dochází k formulaci základních cílů, nástrojů a strategií hospodářské politiky EU patří společné a koordinované politiky.³⁹

Společné politiky v EU se vyznačují společným řízením vývoje v příslušných oblastech. Členské státy se postupně vzdaly svých příslušných kompetencí, které přenesly na úroveň Evropské unie. Mezi společné politiky EU patří společná obchodní politika, společné zemědělské politiky, společná dopravní politika a také monetární politika pro země eurozóny. Koordinované politiky EU fungují na jiném principu, než společné politiky, kdy mezi členskými státy EU a komunitárními orgány fungují sdílené kompetence. Za vývoj příslušné oblasti je zodpovědná vláda daného státu. Mezi koordinované politiky patří politika ochrany

³⁸ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Hospodářská politika vybraných zemí*, 2006, s. 1.

³⁹ Tamtéž, s. 1-2.

hospodářské soutěže, sociální politika, regionální a strukturální politika, průmyslová politika, energetická politika, ekologická politika a technologická politika.⁴⁰

Obecné politické směřování EU vytváří Evropská rada, která ale nemá pravomoc přijímat právní předpisy. Evropskou radu tvoří předseda, kterým je v současné době Donald Tusk, také prezidenti států a představitelé vlád členských států a předseda Evropské komise, kterým je v současné době Jean-Claude Juncker. Legislativní proces v EU vytváří tři orgány EU, mezi které patří Evropský parlament, jež zastupuje občany EU, kterými je volen, dále pak Rada Evropské unie, která je složena ze zástupců členských států EU a jejichž předsednictví si členské státy předávají v šestiměsíčních intervalech a třetím orgánem, který se podílí na legislativním procesu je Evropská komise, která chrání zájmy EU jako celku. Evropská komise navrhuje zákony, které Evropský parlament a Rada EU schvalují. Kromě těchto výše zmiňovaných důležitých orgánů působí v EU i další instituce a orgány jako jsou:

- Soudní dvůr EU dohlízející na dodržování práv,
- Účetní dvůr dohlízející na financování z prostředků EU,
- Evropská centrální banka odpovídající za měnovou politiku,
- Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který předsedá Radě pro zahraniční věci, realizuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a také přispívá k soudržnosti a koordinaci vnější činnosti Evropské unie,
- Evropský hospodářský a sociální výbor zastupující občany, zaměstnavatele a zaměstnance,
- Výbor regionů zastupující orgány regionální a místních samospráv,
- Evropská investiční banka financující investiční projekty EU a napomáhající malým a středně velkým podnikům pomocí Evropského investičního fondu,
- Evropský veřejný ochránce práv prošetřující stížnosti na pochybení ze strany institucí a orgánů EU,
- Evropský inspektor ochrany údajů chránící právo občanů členských států EU na důvěrnost osobních údajů,
- Úřad pro publikace zveřejňující důležité informace o EU,
- Evropský úřad pro výběr personálu provádějící nábor zaměstnanců pro instituce a orgány EU,
- Evropská správní škola zajišťující odbornou přípravu zaměstnanců EU.⁴¹

---

⁴⁰ KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie: hospodářské politiky*, 2006, s. 143-144.

Evropská centrální banka (ECB) je jedním z hlavních orgánů Evropské unie, která sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem a jejímž hlavním úkolem je vytváření a realizace hospodářské a měnové politiky EU a také udržování finančního systému, kde zajišťuje řádný dohled nad finančními trhy a institucemi. ECB spravuje společnou měnu v EU, kterou je euro a také udržuje cenovou stabilitu v EU. ECB spolupracuje s centrálními bankami všech členských států EU a společně vytváří Evropský systém centrálních bank (ESCB).⁴²

Primárním cílem měnové politiky ECB je udržovat cenovou stabilitu. Měnová politika funguje dle řízení krátkodobých úrokových sazeb, a tím ovlivňuje hospodářský vývoj, aby se udržela cenová stabilita eurozóny ve střednědobém horizontu. ECB přijala zvláštní strategii s cílem zajistit úspěšný průběh měnové politiky. ECB definovala cenovou stabilitu jako meziroční nárůst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) pro eurozónu o méně než 2%. Strategie zahrnuje rovněž analytický rámec pro posouzení všech relevantních informací a analýz potřebných pro přijetí rozhodnutí v oblasti měnové politiky. Tento rámec je založen na dvou pilířích: ekonomické analýzy a analýzy měnového vývoje. Měnová rozhodnutí přijímá Rada guvernérů ECB. Rada se schází každý měsíc, kdy analyzuje a posuzuje hospodářský a měnový vývoj a rizika pro cenovou stabilitu. Nositeli monetární politiky členských států EU, které nejsou členy eurozóny, jsou centrální banky daných členských států.⁴³

Hospodářská politika v EU je založena na dvou typech závazků členských států, kterými jsou hlavní směry hospodářských politik (HSHP) a pakt stability a růstu. HSHP přijímá Rada a mají formu doporučení, jejichž cílem je harmonizace hospodářských politik členských států. Cílem paktu stability a růstu je kontrola schodku veřejných financí členských států. Komise a Rada dohlíží na závazky členských států.⁴⁴

Jedním z důležitých kroků pro EU je společná hospodářská a měnová unie (HMU) zahrnující koordinaci hospodářských a fiskálních politik, a mimo jiné, společnou měnovou politiku a společnou měnu. Všechny členské státy se účastní hospodářské unie a některé členské státy přistoupily k dalšímu kroku a vytvoření měnové unie, přijetí společné měny eura a vytvoření měnové unie. Evropská rada v Maastrichtu v prosinci roku 1991 přijala

---

⁴¹ EUROPA: *Orgány, instituce a ostatní subjekty EU*. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_cs.htm

⁴² EUROPA: *Evropská centrální banka*. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ecb/index_cs.htm.

⁴³ EUROPEAN CENTRAL BANK: *Monetary Policy*. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/intro/html/index.en.html>.

⁴⁴ EUROPA: *Přehledy právních předpisů*. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0031_cs.htm.

rozhodnutí o HMU, které bylo později zakotveno ve Smlouvě o Evropské unii. HMU je další ze stupňů procesu hospodářské integrace. Společná HMU poskytuje členským státům příležitosti k hospodářské stabilitě, většímu hospodářskému růstu a vyšší zaměstnanosti. Hospodářská a měnová unie Evropské unie zahrnuje:

- soulad vytváření hospodářské politiky mezi členskými státy,
- koordinaci fiskálních politik, založenou zejména na omezování veřejného zadlužení a schodku,
- samostatnou měnovou politiku Evropské centrální banky,
- společnou měnu a eurozónu.⁴⁵

Měnová unie v EU vznikla ve třech fázích, které jsou specifikovány ve Smlouvě o založení ES. Do první etapy je zahrnován zcela volný pohyb kapitálu v rámci EU a hospodářská konvergence prostřednictvím dohledu nad politikami členských států. Jako druhá etapa je označována jako zřízení Evropského měnového institutu, který je složen z guvernérů centrálních bank členských zemí EU. Nutná byla nezávislost centrálních bank. Mezi třetí etapu vytvoření měnové unie EU se uvádí ustavení Evropské centrální banky a také zavedení eura v jedenácti členských zemích. Nyní je v eurozóně 19 členských států EU.⁴⁶

4.1.1 Opatření přijímaná Evropskou centrální bankou

V lednu a únoru roku 2008 došlo k narušení fungování peněžního trhu v eurozóně, kdy nezajištěné peněžní trhy byly nadále volatilní a úrokové sazby klesaly. Na zajištěném trhu sazby zůstávaly téměř stabilní, neboť nedošlo ke změně měnové politiky ECB. K zajištění fungování trhů je nezbytný oddělený přístup k rozhodnutím měnové politiky a řízení likvidity, a tak ECB zůstávala u politiky přidělování likvidity nad srovnávací částku v hlavních refinančních operacích (MRO) a stále usilovala o vyvážené podmínky likvidity. Na úkor MRO ECB v rámci prodloužení splatností svých operací, zvýšila částky přidělované v rámci dlouhodobějších refinančních operací (LTRO). ECB využila flexibilitu na plné úrovni. Sazba EONIA zůstala poměrně blízko k základní nabídkové sazbě pro hlavní refinanční operace. Po pádu jedné z největších investičních bank Bear Stearns, byla vyvolána obava ze ztráty dalších bank, zhoršujícího se makroekonomického prostředí a rostoucích cen ropy, a tak se zvýšily sazby nezajištěného peněžního trhu. Byla zaznamenána vyšší poptávka pro poskytování likvidity Eurosystemu, a také vyšší volatilita sazeb EONIA. V září roku 2008

⁴⁵ EVROPSKÁ KOMISE: *Hospodářské a finanční věci*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/emu/index_cs.htm.

⁴⁶ EUROSOP: *Měnová politika*. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/674/sekce/menova-politika/>.

začalo období, které se stalo problematickým. V eurozóně poklesly akciové trhy a celkově se zhoršilo makroekonomické prostředí. Na závažné problémy Eurosystem reagoval rychle. Rada guvernérů ECB přijala dočasné změny rámce ECB pro oblast poskytování likvidity, s cílem posílit zprostředkující úlohu a uklidnit trhy v rámci rizik spojených s likviditou. 8. října roku 2008 bylo Eurosystemem přijaté rozhodnutí o dočasném provádění hlavních referenčních operací jako řízení nabídková, a také s cílem zúžit koridor tvořený sazbami stálých facilit okolo úrokové sazby pro MRO z 200 bazických bodů na 100. 15. října roku 2008 Eurosystem rozhodl o poskytování zvýšeného dlouhodobějšího refinancování a to do 1. čtvrtletí roku 2009 a také o rozšíření seznamu způsobilých zajištění. Koordinovaná opatření pro podporu solventnosti bank přijímaly vlády zemí eurozóny. Během roku 2008 byly peněžní trhy v eurozóně poměrně volatilní. Měnová politika EU byla zaměřena na plnění cíle cenové stability, kdežto řízení likvidity bylo zaměřeno na podporu nepřetržitého a dobrého fungování peněžních trhů.⁴⁷

4.1.2 Protikrizová opatření

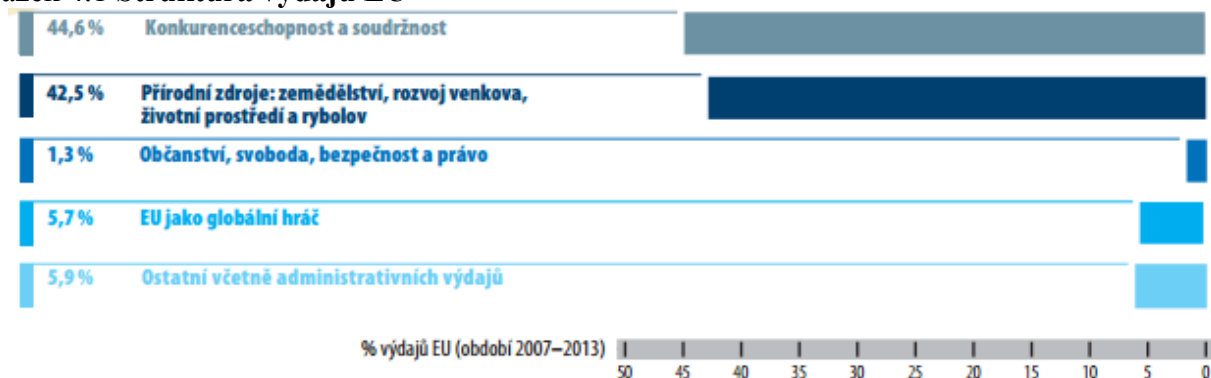
Na základě víceletého finančního rámce v letech 2007-2013 měla Evropská unie v daném období k dispozici rozpočet ve výši 864 316 mld. eur v položkách na závazky, což odpovídá 1,048 % hrubému národnímu důchodu (HND) EU a 820 780 mld. eur (tj. 1,00 % HND EU) v položkách na platby. Ke schválení rozpočtu došlo v květnu roku 2006. Finanční rámec byl přijat ve formě tzv. interinstitucionální dohody, což znamená, že se na ní musí dohodnout tři instituce - Komise, Parlament i Rada. Členské státy uzavřely kompromis na summitu Evropské rady v Bruselu v prosinci 2005. Od ledna do dubna 2006, kdy bylo dosaženo finální dohody, probíhala meziinstitucionální jednání mezi Radou, Evropským parlamentem a Evropskou komisí (tzv. trialog).⁴⁸

Na obrázku č. 4.1 je zobrazena struktura výdajů v letech 2007-2013. Největší procento výdajů vydává EU na Konkurenceschopnost a soudržnost (44,6 %), druhým nevýznamnějším výdajem jsou výdaje na Přírodní zdroje. Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí a rybolov (42,5 %). Ostatní včetně administrativních výdajů jsou třetím největším výdajem (5,9 %), dále EU jako globální hráč (5,7 %) a nejmenším výdajem EU je Občanství, svoboda, bezpečnost a právo (1,3 %).

⁴⁷ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Výroční zpráva 2008*. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/annrep/ar2008cs.pdf>.

⁴⁸ EUROSOP: *Víceletý finanční rámec*. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/8904/sekce/vicelety-financi-ramec/>.

Obrázek 4.1 **Struktura výdajů EU**

Zdroj: *Rozpočet Evropské unie: Základní údaje* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/glance/budget_glance_cs.pdf.

Díky fiskálním stimulačním opatřením došlo k zmírnění úpadku celosvětové ekonomiky a snížení počtu ztracených pracovních míst. V některých zemích došlo k zhoršení veřejných financí a to díky fiskálním výdajům společně s pevně danými opatřeními a sanací finančních institucí. Komplikací v eurozóně je situace, že fiskální opatření mají omezení monetární politiky a neexistující společný rozpočet, který by poskytoval zajištění v regionech. Za účelem oživení ekonomiky po negativním dopadu globální finanční a ekonomické krize se EU rozhodla pro makroekonomické stimuly. Fiskální stimulační balíček byl navržen Evropskou komisí v celkové výši 200 miliard eur. Dalším fiskálním stimulem byl Plán evropské hospodářské obnovy (EERP), jehož cílem byla obnova důvěry spotřebitelů a posílení poptávky díky koordinovanému posílení kupní síly.⁴⁹

Po přijetí stimulačních balíčků na stimulaci agregátní poptávky byly přijaté i opatření na snížení veřejného dluhu členských zemí EU. Pro mnoho členských zemí EU se zdá být nejčastější opatření pro vyrovnaní veřejných financí zvýšení daní. Zvýšení spotřební daně na zboží jako je tabák, pohonné hmoty a alkohol bylo učiněno v Dánsku, Estonsku a také Řecku. Ve Velké Británii, Lotyšsku, Portugalsku a také v Estonsku byla zvýšena daň z přidané hodnoty. Jinak bylo rozhodnuto v dalších členských zemích, jako například v Maďarsku, Španělsku a také v Lotyšsku, kde byla zvýšena daň z příjmu. Jiné členské země využily zrušení některých programů a snížení přídavků. Dánsko zablokovalo dávky sociální a v nezaměstnanosti, studentské finanční výpomoci a také byla snížena výše rodinných přídavků. Ve Francii, Itálii a Estonsku došlo ke snížení nároků na zdravotní péči.⁵⁰

⁴⁹ ČÁSLAVKA, Jiří a Markus HENN. *Finanční krize po pěti letech: Stimuly versus úsporná opatření*, 2012, s. 15-25.

⁵⁰ Tamtéž.

Krise kromě řady opatření přinesla také kroky k postupnému prohlubování integračního procesu. Jelikož byla přímo ohrožena eurozóna, byly nutné změny ve správě hospodářských záležitostí. Změna byla nutná v oblasti hospodářské unie, která by měla být komplexní. Legislativa *six-pack* neboli balíček šesti předpisů s cílem upevnění veřejných financí, umožňuje automaticky zahajovat postup při vysokém schodku veřejných financí a tak aplikovat sankční mechanismy. Další balíček byl přijat v roce 2013, nazývaný se *two-pack*, dvoubalík pravidel hospodářské správy, zaměřující se na podporu růstu a zaměstnanosti ekonomik. Byl přijat z důvodu negativních dopadů na některé předlužené ekonomiky EU.⁵¹

Díky špatné fiskální situaci a nerovnováze v rámci eurozóny, v roce 2010 na březnovém zasedání Evropské rady proběhla diskuze o nápravě této situace a o dlouhodobě orientovaných opatřeních. Byla ustanovena Pracovní skupina pro správu ekonomických záležitostí v čele s H. Van Rompuyem. V říjnu byla předložena závěrečná zpráva Skupiny, která obsahovala následující opatření:

- utvrzení fiskální disciplíny přísnější a důslednější aplikací Paktu stability a růstu,
- utvrzení národních fiskálních pravidel a také rámců,
- lepší kvalita statistických dat,
- sestavení nového systému dohledu nad makroekonomickými nerovnováhami zahrnující sankční mechanismus,
- větší koordinace hospodářských politik prostřednictvím Evropského semestru,
- ve střednědobém horizontu zavedení stálého mechanismu stability pro státy eurozóny,
- vytvoření institucí, které poskytují nezávislé makroekonomické a fiskální analýzy na úrovni EU i členských států.⁵²

V roce 2010 byl přijat Evropský semestr, protože z důvodu zasažení finanční a ekonomické krize v EU bylo zjištěno, že v EU nebyly dostatečně zkoordinovány hospodářské politiky. Evropský semestr je roční harmonogram, který shromažďuje, analyzuje a hodnotí procesy daných hospodářských ukazatelů. Všechny instituce EU, vlády a parlamenty členských států spolupracují v rámci Evropského semestru, který je odstartován

---

⁵¹ FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*, 2014, s. 58-59.

⁵² ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Hospodářská a měnová politika v EU*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/.

Roční analýzou růstu, která je publikovaná Komisí. Jsou v ní uvedeny priority EU a návrhy na reformy, nutné k zabezpečení stability a růstu.⁵³

Byla vytvořena desetiletá strategie Evropa 2020, která má za cíl i obnovu ekonomického růstu, tedy nejen překonání ekonomické krize. Ekonomický růst má být inteligentní, udržitelný a podporující začlenění. Nová růstová strategie Evropa 2020, jež navazuje na Lisabonskou strategii, byla vytvořena v roce 2010. Tato strategie udává směr, kterým by se EU měla řídit v příštích deseti letech. Strategie by měla být nápomocná k dosahování různých hospodářských reforem, které jsou potřebné k řešení následků krize, k zajištění dlouhodobého a udržitelného rozvoje a také k lepší ekonomické výkonnosti. Strategie Evropa 2020 má tři prioritní oblasti, které jsou blíže specifikovány do pěti cílů. Třemi prioritními oblastmi jsou inteligentní růst, udržitelný růst a růst podporující začlenění. Mezi pět cílů patří:

- zaměstnanost obyvatelstva ve věku 20 – 64 let v celkové výši 75 %,
- výdaje na výzkum a vývoj ve výši 3 % HDP,
- snížení emisí oxidu uhličitého o 20 %, zvýšení energetické účinnosti o 20 % a nárůst používání obnovitelných zdrojů o 20%,
- snížení počtu dětí předčasně opouštějících vzdělávací zařízení o 10 % a mimo jiné zvýšení počtu lidí s vysokoškolským vzděláním ve věku 30–34 let na celkových 40 %,
- snížit minimálně o 20 milionů počet lidí žijících v chudobě a sociálním vyloučení, anebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení.⁵⁴

Mezinárodní finanční pomoc je poskytována zemím eurozóny, které byly postiženy krizí. Mezi země, kterým je poskytnuta finanční pomoc, patří Řecko, Irsko, Portugalsko, Kypr a Španělsko. Kypru byla poskytnuta pomoc z důvodu odvrácení státního bankrotu a Španělsku z důvodu podpory finančního sektoru. Hlavní část finanční pomoci poskytují země eurozóny, další část Mezinárodní měnový fond, a také malou část poskytují členské státy EU, které nejsou členy eurozóny. Tato finanční pomoc je založena na formě pomoci zvýhodněných úvěrů s nižší úrokovou sazbou a delší dobou splatnosti. Poskytované úvěry nejsou přímo od ostatních států eurozóny, ale jsou poskytovány pomocí záchranných mechanismů, za jejichž financování přebírají členské země EU záruky. Členské státy EU, které se nestaly členy eurozóny a nepřijaly euro, poskytují pomoc prostřednictvím dočasného

---

⁵³ FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*, 2014, s. 223.

⁵⁴ Tamtéž, s. 243-244.

záchranného mechanismu, a to Evropského nástroje finanční stability a také Evropského mechanismu stability, který započal v říjnu roku 2012. Jestliže státy, kterým byly úvěry poskytnuty, budou schopny úvěr splatit, nebudou mít přímý finanční dopad na státy, které tuto pomoc poskytují. Byly realizovány tyto záchranné plány:

- pro Řecko – první záchranný plán (květen 2010) ve výši 110 mld. eur, druhý záchranný plán (únor 2012) ve výši 130 mld. eur, částečný odpis veřejného dluhu (únor 2012) ve výši 107 mld. eur, částečný zpětný odkup státních dluhopisů od soukromých investorů (prosinec 2012) ve výši 20 mld. eur, úvaha o třetím záchranném plánu,
- pro Irsko – záchranný plán (listopad 2010) ve výši 85 mld. eur,
- pro Portugalsko – záchranný plán (květen 2011) ve výši 78 mld. eur,
- pro Španělsko – záchranný plán (prosinec 2012) ve výši 39,5 mld. eur,
- pro Kypr – záchranný plán (březen 2013) ve výši 10 mld. eur.⁵⁵

4.2 Hospodářská politika v USA

Hlavními nositeli hospodářské politiky ve Spojených státech amerických jsou prezident, jeho úřad, parlament a centrální banka. Patří mezi představitele tzv. decizní sféry a společně s dalšími institucemi a orgány vytvářejí hospodářsko-politická rozhodnutí. Spolu s decizní sférou v USA působí také sféra vlivová, která je zastávána odborovými organizacemi, organizacemi zaměstnavatelů a zájmovými a také politickými stranami. Tyto organizace se snaží lobbovat ve svůj prospěch. Jediným nositelem výkonné a soudní moci a vrchním velitelem ozbrojených sil je prezident. Prezident USA je volen na čtyřleté období a ve své funkci může setrvat maximálně dvě po sobě jdoucí období. Občan, který dosáhl věku 35 let, narodil se v USA a žil zde 14 let, se může stát prezidentem. Devíti samostatnými úřady je tvořen Výkonný úřad prezidenta. Mezi hlavní úřady, které tvoří Výkonný úřad prezidenta, patří Rada ekonomických poradců, Výbor pro rozpočet a správu, Úřad Bílého domu, kdy v rámci Úřadu Bílého domu úřaduje deset dílčích úřadů, které jsou zaměřeny na vnitřní bezpečnost, armádu a také domácí politiku. Mezi Úřady Bílého domu patří i Úřad manželky prezidenta. Zákonodárná moc v USA je v kompetenci Parlamentu, tedy Kongresu spojených států amerických. Kongres USA je dvoukomorový, kdy dolní komoru tvoří Sněmovna reprezentantů a horní komoru tvoří Senát. Kongres nezastává jen zákonodárnou moc, ale také kontroluje nositele výkonné moci. Federální rezervní systém se stal nositelem měnové

---

⁵⁵ SOUHRNNÁ PUBLIKACE Z VĚDECKOPOPULARIZAČNÍHO SEMINÁŘE. *Krise eurozóny: současný stav a perspektivy*, 2013, s. 18-19.

politiky ve Spojených státech amerických. FED byl založen Kongresem a je složen z Výboru guvernérů, dvanácti Federálních rezervních bank a dvaceti pěti pobočkami Federálních rezervních bank. FED má tři poradní rady, mezi které patří Federální poradní rada, Poradní rada klientů bank a Poradní rada spořitelních institucí. Vrcholným orgánem FEDu je Výbor guvernérů, který sídlí ve Washingtonu. Výbor guvernérů má sedm členů, kteří jsou jmenováni prezidentem, a schvaluje je Kongres.⁵⁶

Čtyřicátým třetím prezidentem Spojených států amerických se před a během finanční krize stal G. Bush. V průběhu dvou funkčních období G. Bushe (2001–2004, 2005–2009) měla hospodářská politika převážně liberální charakter a byla založena na tradičních konzervativních hodnotách. G. Bush byl republikán, a proto se zaměřoval spíše na výši daní, kdy chtěl snížit nejvyšší daně u nejbohatších obyvatel USA. Ekonomický program, který měl G. Bush naplánován, překazil teroristický útok 11. září 2001, kdy začalo být prioritou posílení zbrojního potenciálu USA. Na posílení amerického obranného systému bylo zřízeno nové ministerstvo pro vnitřní bezpečnost, a tak je posílení vnitřní i vnější bezpečnosti spojeno i s růstem federálních výdajů. Prioritou v jeho druhém funkčním období byla reforma systému sociálního zabezpečení.⁵⁷

G. Bush začínal své funkční období, když v USA hrozila recese, a tak bylo jeho úmyslem oživit spotřebu a splnit předvolební sliby. G. Bush prosadil v Kongresu sérii zákonů na snížení daní. V roce 2003 byl implementován Plán na poskytnutí daňových úlev, který obsahoval:

- snížení individuální daně z příjmu,
- zvýšení o dvojnásobek odečitatelné položky na dítě,
- snížení poplatku za svatbu,
- kroky k odstranění dědické daně,
- snížení daně z příjmu pro manželské páry,
- snížení daně z dividend a kapitálových zisků.⁵⁸

---

⁵⁶ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Hospodářská politika vybraných zemí*, 2006, s. 65-68.

⁵⁷ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 249-252.

⁵⁸ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Hospodářská politika vybraných zemí*, 2006, s. 71.

Díky daňové reformě za vlády G. Bushe bylo stanoveno, že v průběhu deseti let, tedy v letech 2002-2012 dojde k celkovému poklesu daní, a to o 1,35 bilionů USD. Tato daňová reforma byla zaměřena na manželské dvojice, rodiny s dětmi, poplatníky v důchodovém věku, malé firmy, ale také zahrnovala přímou pomoc státům EU, které se potýkaly s nejvyššími rozpočtovými schodky. Mezi konkrétní opatření se zařazuje:

- snížení počtu daňových sazeb z pěti na čtyři,
- zvýšení o dvojnásobek odečitatelné položky na dítě, což bylo na 1000 USD,
- horní limit pro daňově uznatelné příspěvky na spoření na vzdělání se zvýšil z 500 na 5 000 USD,
- postupné odstraňování daně z nemovitosti,
- nárok na 10% odpočet z daní pro manželské dvojice,
- a možnost jednorázového odpočtu při nákupu nového zařízení, avšak v maximální výši 75 000 USD.⁵⁹

Další reforma, která byla zavedena za vlády G. Bushe, byla reforma systému zdravotní a sociální péče. Jedním z předvolebních cílů G. Bushe bylo navrhnout způsob financování systému sociální péče. V této oblasti se projevila jeho orientace k liberálním hodnotám, protože prosazoval přístupy založené na konkurenci a volném trhu. Mezi hlavní zákon, na které se bývalý prezident G. Bush zaměřil, byl *Medicare Act* z roku 2003, který patří mezi základní plány lékařské péče pro osoby starší 65 let a osoby jinak nezpůsobilé vykonávat pracovní činnost. *Medicare* se zabývá i dalšími otázkami, jako je například nový způsob předepisování léků a preventivních dávek, poskytnutí dodatečné pomoci lidem, kteří mají nízké příjmy, možnost výběru zdravotnického zařízení a lékaře, anebo zajištění zdravotnické péče mimo město s cílem zajištění zdravotnické dostupnosti. Návrhy administrativy G. Bushe spočívaly také v investování zaměstnanců do soukromých účtů (*Health Savings Accounts*), jejichž prostřednictvím by mělo být hrazeno sociální pojištění. Hlavní myšlenkou tohoto reformního opatření spočívala ve vytvoření osobních důchodových účtů, na které by se soustřeďovaly úspory zaměstnanců až do doby jejich odchodu do důchodu.⁶⁰

Pro podporu vzdělání střední třídy Bushova vláda prosazuje vyplácení příspěvků rodičů s nižšími příjmy ve formě zvláštních kupónů s cílem umožnit jejich dětem studovat na kvalitních soukromých školách. Také v lednu 2002 bývalý prezident Bush podepsal zákon

---

⁵⁹ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Hospodářská politika vybraných zemí*, 2006, s. 71.

⁶⁰ Tamtéž, s. 72.

No Child Left Behind Act of 2001, který je zaměřen na podporu základního školství a zabezpečuje školám více zdrojů pro jejich financování.⁶¹

Nynějším prezidentem Spojených států amerických je Barack Obama, který se stal prezidentem v roce 2009 a převzal tak ekonomiku zasaženou finanční krizí po G. Bushovi. Prezident Obama se angažuje v oblasti veřejných služeb, kdy chce snížit daně pracujícím rodinám s dětmi, rozšířit zdravotní péči (Obamova zdravotnická reforma) a také provedl změny v zahraniční politice USA.⁶²

Politikou *laissez-faire*, tedy politikou volného trhu se USA řídilo až do 20. století. Při Velké hospodářské krizi vláda USA dospěla k opačnému názoru, ke keynesiánské hospodářské politice. Vláda by měla řídit ekonomiku. V současné době je hospodářská politika USA někde mezi těmito dvěma politikami. Vláda by měla politiku regulovat a řídit, ale na druhou stranu by měla uvolnit trh, kdykoliv to je možné. Měnovou politiku v USA tvoří Federální rezervní systém, který je složen z Rady guvernérů Federálního rezervního systému a dvanácti regionálních bank. FED reguluje množství peněz v oběhu a nastavuje úrokové sazby. Naopak fiskální politika v USA ovlivňuje ekonomiku tak, že vytváří a mění vládní metody k získávání peněz do ekonomiky. Největšími příjmy do ekonomiky USA jsou daně. Asi 40 % z celkového počtu daňových příjmů přichází z daní z příjmu fyzických a právnických osob. Daně ze sociálního pojištění tvoří 32 %. Mezi další zdroje příjmu patří spotřební daně z výrobků. Nejvyššími výdaji v USA jsou mandatorní výdaje, jako jsou výdaje na sociální zabezpečení, starobní důchody a pojištění v případě nezaměstnanosti. Jako druhá nejvyšší částka výdajů je brána jako výdaj na národní obranu, je to asi 16 % z celkového rozpočtu. Mezi třetí nejvyšší výdaj patří placení úroků ze státního dluhu, což tvoří asi 15 % z celkového rozpočtu. Ostatní výdaje tvoří dálniční stavby, vzdělávání, bydlení a zahraniční pomoc. Fiskální politika může ovlivnit množství peněz v oběhu. Daňové škrty v USA mají tendenci ovlivňovat spotřebitelské výdaje tím, že američtí občané budou víc investovat. Pro zpomalení inflace by mohlo být účinné zvýšení daní.⁶³

---

⁶¹ FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Hospodářská politika vybraných zemí*, s. 73.

⁶² THE WHITE HOUSE: *Barack Obama*. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/1600/presidents/barackobama>.

⁶³ AMERICAN GOVERNMENT: *Policy making: Political Interactions*. Dostupné z: <http://www.ushistory.org/gov/11c.asp>.

4.2.1 Předkrizová situace v USA

Spojené státy americké trpěly už před finanční krizí vážnými makroekonomickými problémy, jako hlavními problémy jsou označovány americké deficity, a to deficit fiskální a deficit běžného účtu platební bilance, se kterými se Spojené státy potýkají i v současnosti. I když v roce 2007 bylo tempo růstu vysoké, tento problém nebyl vyřešen a stále zůstává záporné saldo běžného účtu platební bilance. Tehdejší ministr financí H. M. Paulson sdělil, že se sice americká ekonomika potýká s problémy deficitů, způsobující nerovnováhu trhu, ale nicméně patří k nejsilnějším ekonomikám světa a měna, tedy americký dolar je silný. Americký dolar oslaboval oproti většině světových měn, hlavně vůči jenu. Oslabení americké měny bylo způsobeno přebytkem čínského zahraničního obchodu, který v meziročním srovnání v roce 2007 vzrostl o 73 %. Tento fakt způsoboval obavy USA o schopnost financovat vlastní negativní obchodní saldo. Světový růst byl od roku 2001 způsoben hlavně vysokou úvěrovou expanzí, kdy po teroristickém útoku v září 2001 A. Greenspan zavedl politiku levných peněz a také snižování základní úrokové sazby, která klesla z 6 % na pouhé 1 %. Tento krok A. Greenspена vedl k obnovení obchodování na burze, ale také k růstu spotřebních a hypotečních úvěrů a také rostlo zadlužení firemního sektoru. Úvěrová expanze zapříčinila vysoké zadlužení všech sektorů ekonomiky USA k HDP, který dosahoval v roce 2007 až 346 % HDP.⁶⁴

4.2.2 Protikrizová opatření

Agentury na záchranu finančního sektoru byly *Fannie Mae* a *Freddie Mac*. Společnost *Federal National Mortgage Association (Fannie Mae)* byla založena v roce 1938 jako součást New Dealu se snahou oživení ekonomiky Spojených států amerických, po Velké depresi z roku 1929. Cílem tohoto programu byla podpora bydlení zajištěním dostatečného množství finančních prostředků pro banky poskytující hypoteční úvěry. Kongres Spojených států amerických umožňoval této společnosti půjčovat si za relativně nízký úrok finanční prostředky od domácích a zahraničních investorů, které poté dodávala domácím bankám poskytujícím hypotéky. V roce 1968 byla *Fennie Mae* privatizována a také ve stejném roce ji byla vytvořena Kongresem Spojených států amerických protiváha, v podobě *Freddie Mac*, která zajistila volnou soutěž mezi oběma společnostmi a tak zabránila monopolizaci sekundárního trhu s hypotékami. Tyto dvě společnosti se staly volně obchodovatelnými

---

⁶⁴ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, 2008, s. 296.

na burze pod plnou kontrolou svých akcionářů, a přestože nebyly přímo napojeny na americký státní rozpočet a americká vláda se nikdy nezaručila za jejich závazky.⁶⁵

Kongres Spojených států amerických v říjnu roku 2008 reagoval na krizi trhu nízko bonitních hypoték. Federální Kongres spojených států amerických rozhodl o vytvoření programu na podporu problematických aktiv, *Troubled Asset Relief Program (TARP)*, v celkové výši 700 miliard USD, který byl podepsán nejdříve prezidentem Bushem a poté přijat prezidentem Obamou a Kongresem Spojených států amerických v roce 2008. Program zaměřující se na stabilizaci finanční krize pomocí nákupu obchodních podílů amerických společností a bank. Za vlády prezidenta Obamy byl tento záchranný balíček snížen ze 700 mld. USD na 475 mld. USD. Tento stimulační balíček spočíval ve zvýšení krátkodobé celkové poptávky, pokud se nakoupí více zboží nebo služeb, povedlo by to k minimalizaci problémů s klesající poptávkou, vedoucí společnosti k propouštění jejich zaměstnanců, což dále prohlubuje propad poptávky a celkový ekonomický pokles. Tento největší stimulační balíček měl tři hlavní složky:

- pomoc nezaměstnaným osobám a osobám závislým na programu *Medicaid* či potravinových poukázkách (poskytnuto 224 miliard USD),
- daňové škrty pro rodiny a malé společnosti (poskytnuto 288 miliard USD),
- investice do infrastruktury, zdravotní péče a také vzdělání (poskytnuto 275 miliard USD).⁶⁶

Dalším protikrizovým opatřením za vlády prezidenta Obamy byl zákon *The American Recovery and Reinvestment Act*, který 13. února 2009, v přímé reakci na hospodářskou krizi Kongres spojených států amerických schválil. Tento zákon poskytuje finanční prostředky na daňové výhody pro pracující osoby a podniky, financování programů jako např. dávky v nezaměstnanosti a financování federálních smluv, garantů a půjček. Mezi tři bezprostřední cíle zákona o vymáhání patřily:

- vytváření nových pracovních míst a ušetření těch stávajících,
- povzbuzení hospodářské činnosti a investování do dlouhodobého růstu,
- a podpora bezprecedentní úrovně odpovědnosti a transparentnosti v oblasti veřejných výdajů.⁶⁷

---

⁶⁵ FREDDIE MAC. Dostupné z: <http://www.freddiemac.com/>.

⁶⁶ ČÁSLAVKA, Jiří a Markus HENN. *Finanční krize po pěti letech: Stimuly versus úsporná opatření*, 2012, s. 7.

⁶⁷ THE AMERICAN RECOVERY AND REINVESTMENT ACT. Dostupné z: http://www.recovery.gov/arra/About/Pages/The_Act.aspx.

Finanční záchranný balíček TARP ve výši 700 mld. USD byl kritizován, jelikož se americká ekonomika nějak zásadně neoživovala. Kromě finančního záchranného balíčku došlo ve Spojených státech amerických k rozhodnutí zrušit nebo snížit 120 neúčinných a nehospodárných programů v průběhu 3 let. Za účelem zlepšení životních podmínek obyvatelstva a celkové ekonomické situace ekonomiky bylo v roce 2010 přijato několik zákonů. Mezi tyto zákony podepsané prezidentem Obamou patřil návrh zákona o reformě zdravotnictví a pojišťovnictví, podepsaný v březnu roku 2010. Tato reforma spočívala v tom, aby pomocí soukromých zdravotních pojišťoven a pomocí programu *Medicaid* pro chudé obyvatelstvo dosáhl pojistného krytí u dalších 32 milionů občanů. Dalším zákonem byl zákon na ochranu spotřebitelů *Wall Street Reform and Consumer Protection Act*. Zákon spočíval v stabilizaci finanční situace v USA ochranou spotřebitelů a to před nepoctivými praktikami a zlepšením odpovědnosti a transparentnosti finančního systému. Ve snaze předejít nárůstu úrokových sazeb v listopadu roku 2010 americká centrální banka oznámila, že do června roku 2011 nakoupí dluhopisy vlády USA v celkové výši 600 miliard USD. Prezident B. Obama zavedl také fiskální opatření na podporu růstu a zaměstnanosti jako *Small Business Legislation* z roku 2010 s cílem daňových odpočtů pro malé firmy a také s lepším přístupem k úvěrům. Druhým opatřením na podporu růstu a zaměstnanosti byl *American Jobs Act*, který disponoval 447 mld. USD a byl zaveden v roce 2011, s cílem daňových odpočtů pro malé firmy a snížení daňových odvodů pro zaměstnavatele, zvýšení výdajů na infrastrukturu, prodloužení podpor v nezaměstnanosti, podpory a pomoci nejvíce zranitelným skupinám obyvatelstva.⁶⁸

4.3 Účinnost hospodářské politiky v EU a USA

Pro zobrazení naplňování hlavních cílů hospodářských politik ve vybraných ekonomikách byl vytvořen základní magický čtyřúhelník, který zobrazuje optimum podle OECD a dále magické čtyřúhelníky vybraných ekonomik, tedy EU a USA. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, optimum dle OECD zaznamenává meziroční tempo růstu reálného produktu = 3 %, průměrnou roční míru inflace = 2 %, průměrnou roční míru nezaměstnanosti = 5 % a podíl běžného účtu platební bilance na nominálním produktu = 0 %.⁶⁹

Všechny údaje pro magické čtyřúhelníky jsou čerpány ze stránek Eurostatu, ale jelikož Eurostat nezveřejnil míru inflace USA od roku 2011, a také platební bilanci USA, kdy data

---

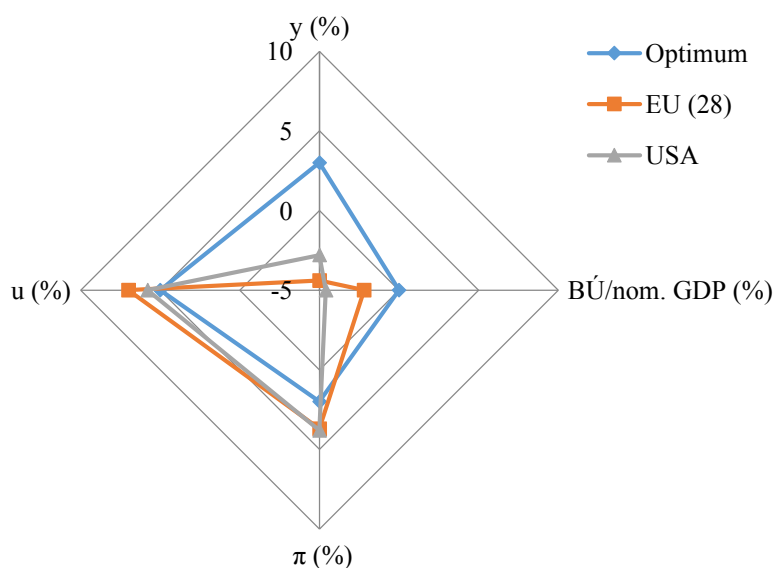
⁶⁸ ČÁSLAVKA, Jiří a Markus HENN. *Finanční krize po pěti letech: Stimuly versus úsporná opatření*, 2012, s. 8.

⁶⁹ KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*, 2003, s. 87-91.

nebyla zveřejněna pro roky 2012 a 2013. Proto jsou tyto informace čerpány z databáze Světové banky.

Na grafu č. 4.4 je znázorněn magický čtyřúhelník EU a USA v roce 2008, kdy na většinu ekonomik dopadala finanční krize. Z grafu 4.4 je také patrné, že v roce 2008 byl obrovský propad meziročního tempa růstu, který byl v EU -4,4 % a USA -2,8 %. Zde je patrné, že na členské státy EU a USA dopadla finanční krize. V příloze č. 5 můžeme vidět extrémní propady a záporné hodnoty meziročního tempa růstu, kde v Litvě to bylo až -14,8 %. Nicméně, dalším extrémem byl v tomto roce podíl běžného účtu platební bilance na nominálním HDP, kde se u obou ekonomik ani zdaleka hodnoty nepřibližovaly hodnotám optimálního čtyřúhelníku. V EU byla míra nezaměstnanosti 7,0 % a v USA 5,8 %. Míra inflace v obou ekonomikách se nachází nad hranicí hodnoty stanovené OECD. Roční míra inflace byla v roce 2008 3,7 % a v USA 3,8 %, cenová hladina se zvyšovala. Z tohoto magického čtyřúhelníku by se dalo říci, že se obě ekonomiky pohybovaly daleko od optima stanoveného OECD. Největší extrém výkyvu hodnot byl v meziročním tempu růstu reálného HDP.

Graf 4.2 **Magický čtyřúhelník pro rok 2008**

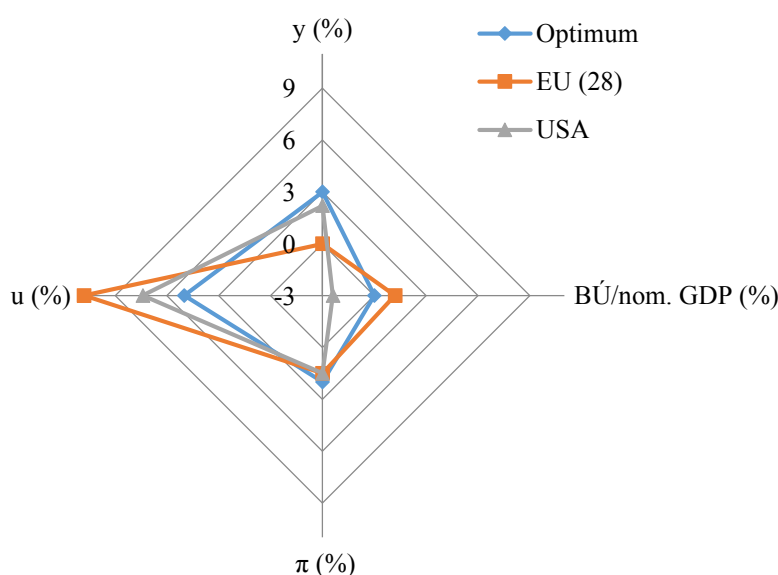

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION: Eurostat [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>, vlastní zpracování.

Pro přiblížení současné situace v daných ekonomikách byl vytvořen magický čtyřúhelník pro rok 2013, jelikož pro rok 2014 nejsou dostupné všechny informace potřebné k jeho vytvoření. Na grafu č. 4.5 můžeme vidět, že téměř k naplnění cíle obou ekonomik dochází pouze v míře inflace, kde je podle OECD optimální míra inflace 2 %, u obou vybraných

ekonomik je míra inflace 1,5 %. Evropská unie a Spojené státy americké se v roce 2013 potýkaly s nízkou inflací, která se v roce 2014 ještě dále snížila. Meziroční tempo růstu reálného produktu se optimu blíží jen v USA, kde se rovná 2,2 %. Podíl běžného účtu platební bilance na nominálním produktu je v USA -2,4 % a jak je z grafu patrné, nachází se pod optimem OECD. Naopak v EU se nachází nad optimem, což je 1,2 %. Velký výkyv od optima nastal v průměrné roční míře nezaměstnanosti, kde se obě ekonomiky nachází nad hranicí 5% optima. Jak je patrné z přílohy č. 2, členské země Evropské unie se díky rozšíření krize z finanční na dluhovou a měnovou stále potýkají s vysokou mírou nezaměstnanosti, jako je tomu například ve Španělsku, kde je největší míra nezaměstnanosti a to ve výši 26,1 % a dále v Portugalsku, Chorvatsku nebo také na Kypru. Naopak nejnížší míru nezaměstnanosti můžeme zaznamenat v Rakousku, Německu nebo také Lucembursku. Průměrná roční míra nezaměstnanosti v roce 2013 v USA byla 7,4 % a v EU až 10,8 %, což je jednou tolik, než je dána optimální míra nezaměstnanosti podle OECD.

Graf 4.3 **Magický čtyřúhelník pro rok 2013**

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION: Eurostat [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>, vlastní zpracování.

4.4 Shrnutí kapitoly

Rozdílnost dvou sledovaných ekonomik spočívá v tom, že Evropská unie je integrační seskupení 28 států a nevytváří společnou hospodářskou politiku. Evropská unie má společné politiky, kterými se členské státy EU řídí a koordinované politiky. Ale každý členský stát EU vytváří i svou vlastní hospodářskou politiku. Společnou měnovou politiku vytváří jen ty státy, které vstoupily do eurozóny, a tímto přijaly společnou měnu euro. Měnovou unii lze vymezit existencí jednotné měny, euro, a jednotnou centrální bankou, Evropskou centrální bankou, která je odpovědná za provádění jednotné měnové politiky. V současné době je členy Eurozóny 19 členských zemí EU. Ne všechny kompetence spadají pod EU, některé kompetence však zůstávají zcela v kompetenci členských zemí EU. EU tak nemá právo v těchto oblastech přijímat rozhodnutí. Členské země EU tak samostatně rozhodují např. o své vnitřní organizaci, systému veřejné správy, justice, a také zdravotnictví.

Spojené státy americké jsou jednou z největších a nejsilnějších ekonomik, patřící mezi centra světové ekonomiky a společně s Evropskou unií a Japonskem tvoří tzv. triádu. Opatření hospodářské politiky v rámci podpory nezaměstnanosti se zdá být účinné, jelikož jak můžeme vidět z přílohy č. 2, nezaměstnanost v USA se snižuje a tempo růstu reálného HDP zvyšuje. Celkově se USA z finanční krize zotavuje rychleji.

Obě ekonomiky přijaly fiskální balíčky během finanční a ekonomické krize, každá ekonomika však v rozdílné výši. Stimulační opatření vybraných ekonomik byla však rozdílná. Členské státy EU zvyšovaly spíše daně, aby příjmy své ekonomiky byly co nejvyšší. Za vlády G. Bushe byly přijaty opatření na záchranu finančního sektoru agenturami *Fannie Mae* a *Freddie Mac* a také záchranný balíček TARP, ve kterém pak pokračoval současný prezident B. Obama, který zavedl i další zákony, jako jsou např. zákon *American Recovery and Reinvestment Act*, zákon na ochranu spotřebitelů *Wall Street Reform and Consumer Protection Act*, program *Medicaid* a také fiskální opatření na podporu růstu a zaměstnanosti jako *Small Business Legislation* a opatření na podporu růstu a zaměstnanosti *American Jobs Act*.

Naopak Evropská unie přijala několik víceletých strategií pro obnovení růstu, strategie Evropa 2020, Evropský semestr a také legislativu *six-pack* a *two-pack*. Z přílohy č. 5 je patrné, že tempo růstu reálného HDP se v EU zvyšuje, což je pro všechny členské státy dobře, jelikož jde vidět, že došlo k určitému oživení ekonomik. Mimo zadluženého Řecka, Kypru a také Chorvatska a Itálie.

Dle vytvořených magických čtyřúhelníků jde vidět, že obě ekonomiky byly postiženy finanční krizí, a však na každou ekonomiku působila jinak. USA má největší problémy s podílem běžného účtu na nominálním HDP, kde se pohybovalo až v záporných číslech, avšak tento problém měly USA již před krizí. EU měla největší problémy s nezaměstnaností. V EU je celkem vysoká nezaměstnanost v porovnání s optimem dle OECD. Lze říci, že členské státy mají obecně vysokou nezaměstnanost, vedoucím členským státem s nejvyšší mírou nezaměstnanosti je Řecko, kde roční míra nezaměstnanosti dosahuje až 27,5 %, avšak následuje ho Španělsko, s průměrnou roční mírou nezaměstnanosti 26,1 %.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo charakterizovat hospodářskou politiku a její účinnost v Evropské unii a Spojených státech amerických v době před a po finanční a ekonomické krizi.

V teoretické části bylo vycházeno z teorií J. M. Keynese, tedy Keynesiánské teorie a z Monetaristické teorie a z poznatků dalších teoretiků, kteří ve svých pracích popsali procesy, probíhající v ekonomických systémech v závislosti na způsobu, jakým jsou ovlivňovány jednotlivé politiky.

Další část bakalářské práce byla zaměřena na ekonomiku Evropské unie a Spojených států amerických v době před finanční a ekonomickou krizí, v období, kdy krize tyto dvě sledované ekonomiky zasáhla a na reakce a prostředky, kterými se obě ekonomiky snažily minimalizovat negativní dopady a kterými se tvůrci hospodářských politik pokusili nastartovat oživení, ekonomický růst a obnovit prosperitu. Spojené státy americké pocítily krizi zejména ve finančním sektoru, kdy v USA upadal finanční systém, a tak musel být vytvořen Paulsonův plán pro jeho záchranu. V EU se krize naopak projevila v oblasti zvýšení nezaměstnanosti a poklesu příjmů do státních rozpočtů v členských zemích EU, a tak se jejich rozpočty dostaly do deficitů. Také se EU potýkala s větším poklesem reálného HDP v době krize, oproti USA. Shodně se dopady krize projeví v oblasti platební bilance, kdy USA se dlouhodobě potýkají se záporným saldem obchodní bilance a EU se také dostala do záporného salda obchodní bilance. Sledované ekonomiky se shodovaly i v oblasti míry nezaměstnanosti, která se v době zásahu finanční a ekonomické krize zásadně neodlišovala. Americká ekonomika investovala do programu na podporu problematických aktiv, který se zaměřoval na stabilizaci finanční krize. Ve Spojených státech amerických byla za vlády G. Bushe přijata opatření na záchranu finančního sektoru agenturami *Fannie Mae* a *Freddie Mac* a opatření TARP, ve kterém pak pokračoval současný prezident B. Obama, který zavedl i další zákony. Mezi zákony zavedené B. Obamou jsou např. zákon *American Recovery and Reinvestment Act*, zákon na ochranu spotřebitelů *Wall Street Reform and Consumer Protection Act*, program *Medicaid* a také fiskální opatření na podporu růstu a zaměstnanosti jako *Small Business Legislation* a opatření na podporu růstu a zaměstnanosti *American Jobs Act*. Prezident B. Obama provedl také reformu zdravotnictví, kdy se stalo pojištění v USA povinným. Ekonomika USA ani EU není centrálně řízená, a proto byla opatření v členských státech rozdílná, avšak nejčastějším opatřením pro vyrovnaní veřejných financí se stalo zvýšení daní. V rámci EU se s krizí vyrovnávají státy rozdílně, mezi státy nejméně zasažené

finanční a ekonomickou krizí patří Polsko a naopak, mezi státy nejvíce zasažené finanční a ekonomickou krizí patří Řecko, Španělsko, Portugalsko, Irsko a Kypr. Česká republika je silně vázána na průmyslové Německo, které se stalo pro ČR významným obchodním partnerem, a proto, když bylo zasaženo krizí, negativní dopady se projevily i na české ekonomice. Mezi členské státy potýkající se s krizí ještě v současné době, patří Španělsko (finanční krize) a Řecko (měnová krize). Tyto dva zmiňované státy se tak potýkají s nejvyšší nezaměstnaností v EU.

Spojené státy americké i Evropská unie patří mezi centra světové ekonomiky. Je patrné, že se ekonomika USA z krize zotavila rychleji. Členské státy Evropské unie mají společné politiky, kterými se musí vlády členských států řídit a koordinované politiky. Evropská unie se na předkrizovou úroveň ještě nedostala. Pokud se zadlužené členské státy, potýkající se s finanční a měnovou krizí v Řecku a Španělsku z krize nedostanou, ekonomika EU se nebude tak rychle oživovat. Z krizového vývoje by si ekonomiky měly vzít příklad z důvodu potencionální hrozby z další krize v ekonomice.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

ČÁSLAVKA, Jiří a Markus HENN. *Finanční krize po pěti letech: Stimuly versus úsporná opatření*. Praha: Glopolis, 2012. 31 s. ISBN 978-80-87753-09-5.

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.

EUROPEAN COMMISSION. *Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 108 s. ISBN 978-92-79-11368-0 (paperback).

FOJTÍKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU, 2014. 364 s. ISBN 978-80-248-3333-0.

FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Hospodářská politika vybraných zemí*. Ostrava: VŠB-TUO, 2006. 108 s. ISBN 80-248-1188-X.

FOSTER, John Bellamy. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. 1. vyd. Všeň: Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4.

GLOPOLIS. *Na pokraji kolapsu? Finanční krize: příčiny, důsledky a možnosti jednání*. Praha: Glopolis, 2012. 52 s. ISBN 978-80-87753-10-1.

GRANT, Wyn a Graham K. WILSON. *The Consequences of the Global Financial Crisis. The Rhetoric of Reform and Regulation*. New York: Oxford University Press, 2014. 272 s. ISBN 978-0-19-970460-7 (paperback).

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. 2010. Praha: C. H. Beck. 424 s. ISBN 80-7179-764-2.

JUREČKA, V., I. JÁNOŠÍKOVÁ a kolektiv. *Makroekonomie*. Ostrava: VŠB-TUO, 2009. 298 s. ISBN 978-80-248206-5-1.

KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Ostrava: Sokrates, 2003. 275 s. ISBN 80-86572-04-8.

KRAFT, J., et al. *Hospodářská krize - vybrané makroekonomické a mikroekonomické souvislosti s projekcí na úrovni regionů*. Liberec: Technická Univerzita v Liberci, 2010. ISBN 978- 80-737-2678-2.

KRUGMAN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad spol. s. r. o. 2009. 176 s. ISBN 978-80-7021984-3.

KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie: hospodářské politiky*. Praha: Karolinum, 2006. 347 s. ISBN 978-80-246-1212-6.

SOUHRNNÁ PUBLIKACE Z VĚDECKOPOPULARIZAČNÍHO SEMINÁŘE. *Krize eurozóny: současný stav a perspektivy*. Praha: NEWTON College, a.s., 2013. 160 s. ISBN 978-80-87764-01-5.

Elektronické dokumenty

CUPALOVÁ, Marcela. *Dopady světové ekonomické krize na veřejné rozpočty v zemích EU a vývoj českých veřejných financí* [online]. 2009 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Pe%C5%ulka/Downloads/pi-2-092.pdf>.

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. Výroční zpráva 2008. [online]. 2009 [cit. 2015-04-04]. ISSN 1830-2947. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/annrep/ar2008cs.pdf>

KLVAČOVÁ, Eva. EUROSOP.CZ: *Dokáže se země EU spojit v boji proti finanční krizi?*. In: [online]. 2009 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: http://www.eurosop.cz/gallery/41/12539-26_2_2009_financi_krize.pdf.

Rozpočet Evropské unie: Základní údaje [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010 [cit. 2015-05-03]. ISSN 978-92-79-14440-0. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/glance/budget_glance_cs.pdf.

ŘEŽÁBEK, Pavel. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Finanční krize a její dopady na reálnou ekonomiku a zavedení eura v ČR*. In: [online]. 2008 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_pr_ojevvy/vystoupeni_projevvy/download/Rezabek_2008_12_SdruzeniRMSK.pdf.

SINGER, Miroslav. *Hospodářská krize a česká ekonomika*. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_pr_ojevvy/vystoupeni_projevvy/download/singer_20100421_legendor.pdf.

Elektronické zdroje

AMERICAN GOVERNMENT: *Policy making: Political Interactions*. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.ushistory.org/gov/11c.asp>.

BRITSKÉ LISTY: *Krize 21. století* [online]. 2009 [cit. 2014-12-28]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/46453.html>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Hospodářská a měnová politika v EU*. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/.

EUROPA: *Evropská centrální banka*. [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_cs.htm.

EUROPA: *Orgány, instituce a ostatní subjekty EU*. [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_cs.htm.

EUROPA: *Přehledy právních předpisů*. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0031_cs.htm.

EUROPEAN CENTRAL BANK: *Monetary Policy*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/intro/html/index.en.html>.

EUROPEAN COMMISSION: *Eurostat* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>.

EUROPEAN COMMISSION: *Eurostat* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Balance_of_payment_statistics/cs.

EUROSKOP: *Měnová politika*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/674/sekce/menova-politika/>.

EUROSKOP: *Víceletý finanční rámec*. [online]. [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8904/sekce/vicelety-financni-ramec/>.

EVROPSKÁ KOMISE: *Hospodářské a finanční věci* [online]. [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/explained/the_financial_and_economic_crisis/why_did_the_crisis_happen/index_cs.htm.

EVROPSKÁ KOMISE: *Hospodářské a finanční věci*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/emu/index_cs.htm.

FREDDIE MAC. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.freddiemac.com/>.

GLOBAL ISSUES: *Social, Political, Economic and Environmental Issues That Affect Us All* [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z:<http://www.globalissues.org/article/768/global-financial-crisis#Europeandthefinancialcrisis>.

THE AMERICAN RECOVERY AND REINVESTMENT ACT. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z:http://www.recovery.gov/arra/About/Pages/The_Act.aspx.

THE WHITE HOUSE: Barack Obama. [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/1600/presidents/barackobama>.

ZAHRADNÍK, Petr. *Víceletý finanční rámec s ohledem na dopady evropské ekonomické krize na realizaci politik EU a vymezení pozice z pohledu zájmů a priorit České republiky*. Výstup pracovní skupiny NERV pro rozpočtový rámec EU, 2011, 25 s.

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ECB – Evropská centrální banka

EERP – Plán evropské hospodářské obnovy (European Economic Recovery Plan)

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

EUR – Euro

FED – Federální rezervní systém

GDP – Hrubý domácí produkt (Gross Domestic Product)

HDP – Hrubý domácí produkt

HIPC – Iniciativa na pomoc vysoce zadluženým chudým zemím (Heavily Indebted Poor Countries)

HMU – Hospodářská a měnová unie

HND – Hrubý národní důchod

HSHP – Hlavní směry hospodářských politik

LTRO – Dlouhodobé refinanční operace (Long-Term Refinancing Operations)

MRO – Hlavní refinanční operace (Main Refinancing Operations)

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)

TARP – Program na podporu problematických aktiv (Troubled Asset Relief Program)

USA – Spojené státy americké (United States of America)

USD – Americký dolar (United States Dollar)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. května 2015

Kilnarova

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1 **Vývoj HDP, procentní změna oproti předchozímu období od roku 2006 (%)**

Příloha č. 2 **Vývoj míry nezaměstnanosti v EU a USA od roku 2006 (%)**

Příloha č. 3 **Vývoj míry inflace v EU a USA od roku 2006 (%)**

Příloha č. 4 **Bilance běžného účtu (% HDP)**

Příloha č. 5 **Meziroční tempo růstu reálného HDP od roku 2006 (%)**

Příloha č. 6 **Ratingové hodnocení (2015)**